YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
(laajennettu neljäs jaosto)
18 päivänä marraskuuta 2004 *

Asiassa T-176/01,

Ferriere Nord SpA, kotipaikka Osoppo (Italia), edustajinaan asianajajat W. Viscardini Donà ja G. Donà,

kantajana,

jota tukee

Italian tasavalta, asiamiehenään aluksi U. Leanza, sittemmin avvocato dello Stato I. Braguglia ja avvocato dello Stato M. Fiorilli, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz ja V. Di Bucci, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

jossa vaaditaan toisaalta valtiontuesta, jota Italia aikoo myöntää Ferriere Nord SpA:lle, 28 päivänä maaliskuuta 2001 tehdyn komission päätöksen 2001/829/EY (EYVL L 310, s. 22) kumoamista ja toisaalta vahingonkorvausta vahingosta, jonka kantaja väittää sille aiheutuneen kyseisen päätöksen tekemisestä,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Legal sekä tuomarit V. Tiili, A. W. H. Meij, M. Vilaras ja N. J. Forwood,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.1.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 EY 87 artiklassa todetaan tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta yhteismarkkinoille soveltumattomaksi valtiontuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

2 EY 88 artiklassa määrätään komission ja jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä voimassa olevien ja uusien tukijärjestelmien tutkimisen osalta. Siinä annetaan komissiolle lupa toimia yhteismarkkinoille soveltumattomien tukien osalta ja määritellään neuvoston toimivalta.

3 EY 174 artiklassa määrätään, että yhteisön ympäristöpolitiikan tavoitteita ovat muun muassa ympäristön laadun säilyttäminen, suojelu ja parantaminen sekä ihmisten terveyden suojelu.

4 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 7 artiklassa, joka koskee muodollisen tutkintamenettelyn päättämistä koskevia päätöksiä, säädetään seuraavaa:

"6. — — Komission on pyrittävä mahdollisuuksiensa mukaan tekemään päätös 18 kuukauden kuluessa menettelyn aloittamisesta. Tätä määräaikaa voidaan pidentää komission ja asianomaisen jäsenvaltion yhteisestä sopimuksesta."

5 Yhteisön säännöistä valtion tuesta terästeollisuudelle 18 päivänä joulukuuta 1996 tehdyn komission päätöksen 2496/96/EHTY (EYVL L 338, s. 42), jota sovellettiin 22.7.2002 asti, 6 artiklassa säädettiin menettelystä seuraavaa:

"1. Komissiolle on annettava tieto 2–5 artiklassa tarkoitetun tuen myöntämistä tai muuttamista koskevista suunnitelmista riittävän ajoissa, jotta se voi esittää huomautuksensa. Komissiolle on samoin ilmoitettava suunnitelmista myöntää tukea terästeollisuudelle tukiohjelmien perusteella, joista komissio on jo tehnyt päätöksen EY:n perustamissopimuksen nojalla. — —

2. Komissiolle on annettava tieto riittävän ajoissa, jotta se voi esittää huomautuksensa, ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2001, kaikista jäsenvaltioiden, alueellisten tai paikallisten viranomaisten tai muiden toimielinten valtion varojen siirtoa terästeollisuusyrityksille omistusosuuksien hankinnan tai pääoman lisäysten tai muiden vastaavien rahoitustoimenpiteiden muodossa koskevista suunnitelmista.

— —

5. Jos komissio katsoo, että tietty rahoitustoimenpide voi olla 1 artiklassa tarkoitettua valtion tukea, tai epäilee tietyn tuen soveltuvuutta tämän päätöksen säännöksiin, se ilmoittaa tästä kyseiselle jäsenvaltiolle ja antaa asianomaisille osapuolille sekä muille jäsenvaltioille tilaisuuden esittää huomautuksensa. Jos komissio toteaa huomautukset saatuaan ja annettuaan kyseiselle jäsenvaltiolle tilaisuuden vastata niihin, että kyseinen toimenpide muodostaa tuen, joka ei ole tämän päätöksen säännösten mukainen, se tekee päätöksen enintään kolme kuukautta sen jälkeen, kun se on vastaanottanut ehdotetun toimenpiteen arvioinnissa tarvittavat tiedot. Perustamissopimuksen 88 artiklan soveltamista jatketaan, jos jäsenvaltio ei noudata tuota päätöstä.

6. Jos kyseisestä suunnitelmasta tehdyn täydellisen ilmoituksen vastaanottamisesta on kulunut kaksi kuukautta eikä komissio ole aloittanut 5 kohdan mukaista menettelyä tai ilmoittanut kannastaan muulla tavalla, suunnitellut toimenpiteet voidaan toteuttaa, jos jäsenvaltio on ilmoittanut aikomuksestaan komissiolle etukäteen. — — ”

6 Yhteisön suuntaviivoja valtiontuesta ympäristönsuojelulle (EYVL 1994, C 72, s. 3; jäljempänä vuoden 1994 EY:n suuntaviivat), joiden voimassaoloa sen päätyttyä 31.12.1999 jatkettiin kahteen otteeseen, ensin 30.6.2000 asti (EYVL 2000, C 14, s. 8), sitten 31.12.2000 asti (EYVL 2000, C 184, s. 25), sovellettiin kaikilla EY:n

perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla, mukaan luettuina erityisten valtiontukisääntöjen soveltamisalaan kuuluvat alat (2 kohta). Suuntaviivojen 3 kohdassa mainittiin valtiontukia koskevien sääntöjen soveltamisedellytykset muun muassa investointitukien osalta seuraavasti:

"3.2.1 Tuet, jotka koskevat investointeja maa-alueisiin (jos ne ovat ehdottomasti tarpeen ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi), rakennuksiin, laitoksiin ja laitteisiin, kun näiden investointien tarkoituksena on saastumisen ja haittojen vähentäminen tai ehkäiseminen tai tuotantomenetelmien mukauttaminen ympäristönsuojelutarkoituksessa, voidaan hyväksyä näissä suuntaviivoissa vahvistetuin rajoituksin. Tukikelpoiset kustannukset on rajattava tarkoin ympäristönsuojelua koskevien tavoitteiden saavuttamisesta aiheutuviin lisäkustannuksiin. Yleiset investointikustannukset, jotka eivät liity ympäristönsuojeluun, eivät ole tukikelpoisia uusien tai korvaavien investointien osalta pelkästään uuden tai korvaavan tuotantokapasiteetin aikaansaamiseksi tarkoitetut perusinvestointikustannukset eivät ole tukikelpoisia, jollei ympäristönsuojelun tasoa paranneta — — . Tuki, jonka väitetään olevan ympäristönsuojelutukea mutta joka todellisuudessa on yleistä investointitukea, ei näin ollen kuulu näiden suuntaviivojen soveltamisalaan. — — "

7 Vuoden 1994 suuntaviivojen 3 kohdassa vahvistettiin myös niistä erityiset edellytykset, joiden täyttyessä voitiin hyväksyä tuet, jotka oli tarkoitettu auttamaan yrityksiä mukauttamaan toimintansa uusiin pakottaviin normeihin taikka houkuttelemaan niitä ylittämään pakottavissa normeissa säädetyt rajat, sekä tuen myöntämisen edellytyksistä pakottavien normien puuttuessa.

8 Valtiontuesta ympäristönsuojelulle annettujen yhteisön suuntaviivojen (EYVL 2001, C 37, s. 3; jäljempänä vuoden 2001 suuntaviivat), joilla korvattiin vuoden 1994 suuntaviivat, 7 kohdassa todetaan, että niitä sovelletaan ympäristönsuojeluun myönnettyyn tukeen kaikilla EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla, mukaan luettuina erityisten valtiontukisääntöjen soveltamisalaan kuuluvat alat.

9 Ympäristönormien osalta vuoden 2001 suuntaviivojen 20 ja 21 kohdassa todetaan, että ympäristövaatimusten huomioon ottaminen pitkällä aikavälillä edellyttää todellisiin kustannuksiin perustuvaa hintatasoa ja ympäristönsuojelukustannusten täydellistä sisällyttämistä hintoihin, minkä vuoksi komissio katsoo, että tukien myöntäminen ei ole enää oikeutettua tapauksissa, joissa investoinnin tarkoituksena on yksinomaan saattaa yrityksen toiminta voimassa olevien tai uusien yhteisön teknisten normien mukaiseksi, paitsi pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritykset) hyväksi, jotta nämä pystyvät noudattamaan uusia yhteisön normeja, ja että voi osoittautua myös hyödylliseksi kannustaa yrityksiä saavuttamaan yhteisön normeissa vaadittua korkeampi ympäristönsuojelun taso.

10 Huomioon otettavista investoinneista vuoden 2001 suuntaviivojen 36 kohdassa (ensimmäinen virke) todetaan seuraavaa:

"Kyseeseen tulevat investoinnit maa-alueisiin, jos ne ovat ehdottomasti tarpeen ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi, rakennuksiin, laitoksiin ja laitteisiin, kun näiden investointien tarkoituksena on saastumisen ja haittojen vähentäminen tai ehkäiseminen taikka tuotantomenetelmien mukauttaminen ympäristönsuojelutarkoituksessa."

11 Tukikelpoisten kustannusten osalta 37 kohdan kolmessa ensimmäisessä alakohdassa todetaan seuraavaa:

"Tukikelpoiset kustannukset on rajattava tarkoin ympäristötavoitteiden saavuttamisesta aiheutuviin lisäkustannuksiin.

Tämä merkitsee seuraavaa: Jos ympäristönsuojeluinvestoinnin kustannuksia ei voida helposti erottaa kokonaiskustannuksista, komissio soveltaa arvioinnissaan objektii-

visia ja avoimia [laskentamenetelmiä]. Se voi ottaa huomioon esimerkiksi kustannukset sellaisesta teknisesti vastaavasta investoinnista, jonka avulla ei pystytä saavuttamaan samanlaista ympäristönsuojelun tasoa.

Tukikelpoiset kustannukset on kuitenkin laskettava siten, että niistä vähennetään mahdollisesta kapasiteetin kasvusta aiheutuneet edut, investoinnin pitoajan ensimmäisen viiden vuoden kustannussäästöt ja samana aikana tuotetut ylimääräiset oheistuotteet."

12 Vuoden 2001 suuntaviivoissa todetaan, että niitä sovelletaan niiden Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä julkaisemisesta alkaen (81 kohta), mikä tapahtui 3.2.2001. Niiden 82 kohdassa täsmennetään lisäksi seuraavaa:

"Komissio soveltaa näitä suuntaviivoja kaikkiin ilmoitettuihin tukihankkeisiin, joita se käsittelee sen jälkeen kun suuntaviivat on julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä, vaikka kyseisistä hankkeista olisi ilmoitettu jo ennen suuntaviivojen julkaisemista. — — "

Riita-asiaa edeltänyt hallinnollinen menettely

13 Italian Friuli-Venezia Giulian autonominen alue hyväksyi vuonna 1978 toimenpiteet, joilla oli tarkoitus suosia teollisuusyritysten ympäristönsuojelullisia aloitteita. Kyseessä olevaa toimenpidettä, joka perustuu 3.6.1978 annetun aluelain nro 47 15 §:n 1 momenttiin, muutettiin 8.4.1982 annetun aluelain nro 23 7 §:llä ja sen jälkeen

20.1.1992 annetun aluelain nro 2 34 §:llä. Komissio hyväksyi sen (22.12.1992 päivätty kirje SG (92) D/18803), ja se hyväksyttiin lopullisesti 3.2.1993 annetulla aluelailla nro 3. Lisäksi 3.6.1978 annetun aluelain nro 47 15 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 3.2.1993 annetulla aluelailla nro 3, säädetään seuraavaa:

"Alueen hallintoviranomaisilla on lupa myöntää vähintään kaksi vuotta toiminnassa olleille teollisuusyrityksille, jotka aikovat ottaa käyttöön tuotantotapoja tai -laitoksia tai muuttaa niitä jäämien, jätteiden, päästöjen tai meluhaittojen määrän pienentämiseksi taikka vaarallisuuden vähentämiseksi taikka työolosuhteiden laadun parantamiseksi alan lainsäädännössä asetettujen uusien normien mukaisesti, taloudellisia tukia, joiden enimmäismäärä on 20 prosenttia bruttoavustusekvivalenttina ilmaistuna tukikelpoisiksi katsotuista kustannuksista."

14 Vuonna 1998 Italian autonominen alue Friuli-Venezia Giulia äänesti uusien luottojen puolesta komission vuonna 1992 hyväksymän tukijärjestelmän tukemiseksi. 20.1.1992 annetun aluelain nro 2 uudelleen rahoittamisesta 12.2.1998 annetun aluelain nro 3 27 §:n c momentin 16 kohdassa säädettiin 4 500 miljoonan Italian liiran (ITL) suuruisista vuosittaisista määrärahoista vuosien 1998 ja 2000 väliselle ajalle. Tämä uudelleenrahoittamistoimepide hyväksyttiin 18.9.1998 tehdyssä komission päätöksessä SG (98) D/7785.

15 Ferriere Nord SpA (jäljempänä Ferriere) on terästeollisuuden, mekaniikan ja metallurgian alalla toimiva yritys, joka sijaitsee Osoppossa, Friuli-Venezia Giulian autonomisella alueella. Se valmistaa terästuotteita, joista osaan sovelletaan EHTY:n perustamissopimusta ja muihin EY:n perustamissopimusta. Tämä yritys, joka on yksi sähköhitsattujen metalliverkkojen pääasiallisista tuottajista Euroopassa, toteutti vuonna 1999 yhteensä 210 800 000 euron liikevaihdon, josta 84 prosenttia Italiassa, 11 prosenttia muualla Euroopan unionin alueella ja 5 prosenttia muualla maailmassa.

16 Ferriere pyysi Friuli-Venezia Giulian autonomiselta alueelta 26.3.1997 päivätyllä kirjeellä 3.6.1978 annetun aluelain nro 47, sellaisena kuin on se muutettuna, 15 §:ssä säädettyä taloudellista tukea sähköhitsattujen metalliverkkojen tuottamista varten tarkoitetulle uudelle laitokselle, joka on teknologisesti innovatiivinen ja jonka avulla voidaan vähentää saastuttavia päästöjä ja melua sekä parantaa työolosuhteita. Kokonaisinvestointi olisi 20 miljardia ITL.

17 Friuli-Venezia Giulian autonominen alue päätti 8.10.1998 annetulla alueellisella asetuksella myöntää Ferrierelle tuen, jonka suuruus oli 15 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, eli 1 650 000 000 ITL (852 154 euroa).

18 Italian viranomaiset antoivat 18.2.1999 päivätyllä kirjeellä, jonka komission kilpailuasioista vastaava pääosasto vastaanotti 25.2., tiedon viimeksi mainitulle päätöksen N:o 2496/96 6 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisen valtion varojen siirtämisaikeita terästeollisuusyrityksille koskevan järjestelmällisen ilmoitusmenettelyn yhteydessä aikeestaan myöntää Ferriere-terästeollisuusyritykselle valtiontukea ympäristönsuojelutarkoituksessa 3.6.1978 annetun aluelain nro 47 nojalla, sellaisena kuin se on muutettuna.

19 Ilmoitus koski investointitukia jatkuvavalulaitoksiin ja hitsattujen teräsverkkojen uuteen valssilaitokseen. Italian viranomaiset keskeyttivät viimeksi mainittuun investointiin liittyvän tuen maksamisen estääkseen ne vaikeudet, jotka syntyisivät tuen mahdollisesta takaisin maksamisesta, jos yhteisöjen päätöksellä tuki todettaisiin yhteismarkkinoille soveltumattomaksi.

20 Komissio ilmoitti Italian tasavallalle 3.6.1999 päivätyllä kirjeellään päätöksestään aloittaa päätöksen N:o 2496/96 6 artiklan 5 kohdassa määrätty menettely tuen C 35/99 — Italia — Ferriere Nord osalta (EYVL 1999, C 288, s. 39).

21 Italian viranomaiset ilmoittivat komissiolle Friuli-Venezia Giulian autonomisen alueen 3.8.1999 Euroopan unionin Italian pysyvälle edustustolle osoittamalla kirjeellä, että valssilaitosta koskeva investointi kuuluu EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan, koska tällä laitteistolla valmistetut hitsatut metalliverkot eivät ole EHTY:n alaan kuuluvia tuotteita, että se on terveyden ja ympäristön suojelun tavoitteiden mukainen ja että toimenpide on vuoden 1994 suuntaviivojen 3.2.1 kohdan mukainen.

22 Ferriere väitti 5.11.1999 päivätyssä kirjeessään ja European Independent Steelworks Association (EISA) 4.11.1999 päivätyssä kirjeessään, että tukitoimen tutkimisen asianmukainen oikeudellinen perusta on EY:n perustamissopimus.

23 Italian viranomaiset ilmoittivat 25.7.2000 päivätyllä kirjeellään komissiolle, että ne peruvat Ferrieren vaatimuksesta jatkuvavalulaitoksia koskevan, EHTY:n soveltamisalaan kuuluvaan investointiin liittyvän osan ilmoituksestaan ja ne vahvistivat ilmoituksen osan, joka koski valssaamoa koskevaa investointia ja joka koski EHTY:n ulkopuolisia terästuotteita, ja ne vaativat komissiota arvioimaan EY 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti hankkeen soveltuvuuden yhteismarkkinoille.

24 Komissio ilmoitti 14.8.2000 päivätyllä kirjeellään Italian tasavallalle päätöksestään aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely uudessa teräsverkkojen valssilaitoksessa tehtäviä investointeja koskevan tuen C 45/00 — Italia — Ferriere Nord SpA:n osalta (EYVL 2000, C 315, s. 4). Komissio totesi tässä päätöksessään muun muassa, että koska Ferriere on yritys, joka ei pidä erillistä kirjanpitoa toiminnoistaan sen mukaan, kuuluvatko ne EHTY:n vaiko EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan, sen olisi varmistettava, että tuki ei hyödytä EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa.

25 Ferriere esitti huomautuksensa 13.11.2000 päivätyssä kirjeessä, jossa se korosti sitä, että sen toiminnat eritellään sen mukaan, kuuluvatko ne EHTY:n vaiko EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan, ja se painotti investointinsa ympäristönsuojelullista merkitystä todeten, että tuki kuuluu vuonna 1992 hyväksyttyyn järjestelmään ja että se on vuoden 1994 suuntaviivojen 3.2.1 kohdan kanssa yhteensoveltuva.

26 UK Iron and Steel Association ilmoitti 4.12.2000 komissiolle osoittamassaan kirjeessä, että tukea olisi tutkittava EHTY:n perustamissopimuksen määräysten valossa ja että aiotun investoinnin tavoite on selvästikin taloudellinen.

27 Italian tasavalta vahvisti uudelleen 15.1.2001 päivätyssä kirjeessään, että tukea olisi arvioitava EY:n perustamissopimuksen valossa.

28 Komissio teki valtiontuesta, jonka Italia aikoo myöntää Ferriere Nord SpA:lle, 28.3.2001 päätöksen 2001/829/EY, EHTY (EYVL L 310, s. 22; jäljempänä riidanalainen päätös).

29 Komissio toteaa riidanalaisessa päätöksessään, etteivät sähköhitsatut metalliverkot, jotka valmistetaan yrityksestä erillisessä yksikössä uuden valssilaitoksen avulla, ole EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluva tuote, ja että kyseistä tukea on näin ollen arvioitava EY:n perustamissopimuksen määräysten nojalla. Komissio katsoo, että aiottu avustus on valtiontukea.

30 Komissio katsoo, että investointi, joka oli tarkoitettu yrityksen kilpailukyvyn parantamiseen ja entisen laitteiston korvaamiseen, oli toteutettu pääasiallisesti taloudellisista syistä, että se olisi toteutettu joka tapauksessa ja ettei se siis oikeuta valtiontuen myöntämiseen ympäristönsuojelua koskevalla perusteella. Investoinnin

myönteiset vaikutukset työolosuhteisiin tai ympäristöön liittyvät kiinteästi uuteen laitokseen. Komissio huomauttaa, että koska uuden valssilaitoksen rakentamiseen velvoittavia pakollisia ekologisia normeja ei ole, tukea ei voida pitää jo hyväksytyn tukijärjestelmän yksilöllisenä sovellutuksena. Lopuksi komissio toteaa, että vaikka ympäristönsuojelun todettaisiinkin olleen investoinnin päätarkoitus, ei olisi mahdollista erottaa investoinnin kokonaiskustannuksista ympäristönsuojeluun tarkoitettua osaa, kuten vuoden 2001 suuntaviivoissa edellytetään.

31 Näin ollen komissio toteaa, että valtiontuki ei sovellu yhteismarkkinoille eikä sitä saa myöntää. Se kehottaa Italian tasavaltaa noudattamaan tätä päätöstä. Se lopettaa tukea C 35/99 — Italia — Ferriere Nord koskevan menettelyn (ks. edellä 20 kohta).

Oikeudenkäyntimenettely

32 Ferriere on nostanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 31.7.2001 toimittamallaan kannekirjelmällä nyt esillä olevan kanteen EY 230 artiklan neljännen kohdan, EY 235 artiklan ja EY 288 artiklan toisen kohdan nojalla.

33 Italian tasavalta jätti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 22.11.2001 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajan vaatimuksia. Laajennetun ensimmäisen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulohakemuksen 14.1.2002 antamallaan määräyksellä.

34 Esittelevä tuomari osoitettiin 1.10.2003 ja 31.8.2004 väliseksi ajaksi laajennettuun neljänteen jaostoon 2.7.2003 tehdyllä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksellä (EYVL C 184, s. 32), ja myös nyt käsiteltävä asia siirrettiin näin ollen kyseisen jaoston käsiteltäväksi.

35 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti asianosaisille 28.10.2003 tiedoksi annettuna prosessinjohtotoimena komissiota ja Italian tasavaltaa toimittamaan sille vuonna 1992 hyväksyttyä tukijärjestelmää koskevat lainsäädännölliset ja hallinnolliset asiakirjat sekä ilmoittamaan, onko niihin tehty myöhemmin muutoksia. Se pyysi myös kantajaa ilmoittamaan, minkä seikkojen perusteella sen mukaan voidaan erottaa ympäristönsuojeluun liittyvät investointikustannukset.

36 Asianosaiset vastasivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin 26.11.2003 päivätyillä kirjeillä.

37 Asianosaiset esittivät vaatimuksensa ja vastasivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin 15.1.2004 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

38 Ferriere vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan kantajalle tästä päätöksestä aiheutuneen vahingon Italiassa sovellettavine laillisine korkoineen ja maksamaan sille summan, jossa otetaan huomioon rahan arvon muutokset; nämä kaksi tekijää olisi laskettava tukisummalle 26.4.1999 alkaen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

39 Italian tasavalta vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa riidanalaisen päätöksen.

40 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Riidanalaisen päätöksen laillisuus

41 Ferriere vetoaa kanteensa tueksi menettelyllisiin ja aineellisiin kanneperusteisiin.

Menettelylliset kanneperusteet

42 Kantaja esittää kuusi menettelyllistä kanneperustetta, jotka koskevat sitä, että komissio ei olisi saanut laillisesti aloittaa tuen muodollista tutkintamenettelyä, sitä, että komissio ei ollut noudattanut menettelyllisiä määräaikoja, sitä, että komissio ei ollut ottanut huomioon puolustautumisoikeuksia, luottamuksensuojan periaatetta, hyvän hallinnon periaatetta eikä velvollisuuttaan perustella päätöksensä.

Ensimmäinen menettelyllinen kanneperuste, joka koskee sitä, että komissio ei olisi voinut laillisesti aloittaa tuen muodollista tutkintamenettelyä

— Asianosaisten lausumat

43 Ferriere väittää, että komissio on aloittanut lainvastaisesti muodollisen menettelyn ensimmäisen kerran 3.6.1999 ja toisen kerran 14.8.2001, koska riidanalainen tuki on hyväksytyn järjestelmän soveltamistoimenpide. Komission olisi pitänyt lopettaa virheellisesti ilmoitetun asian käsittely todettuaan, että se on yhteensoveltuva hyväksytyn järjestelmän kanssa. Muodollisen menettelyn aloittaminen nyt esillä olevassa asiassa merkitsee siten luottamuksensuojan periaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista.

44 Italian tasavalta, joka vetoaa toimivallan väärinkäyttöön, väittää, että komission olisi ainoastaan pitänyt kirjata ilmoitus tutkimatta sitä yksittäisenä tukitoimena.

45 Komissio väittää, että sen oli perusteltua aloittaa muodollinen tutkintamenettely. Se väittää toisaalta, että Italian viranomaiset ovat ilmoittaneet tuen Friuli-Venezia Giulian autonomisen alueen pyynnöstä katsoen, että hyväksytty järjestelmä ei kattanut kyseessä olevaa tukea, että Italian hallitus pyysi 25.7.2000 tekemässään toisessa ilmoituksessa komissiota ottamaan kantaa EY 88 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun uuteen tukihankkeeseen ja että koskei näin ollen ole mitenkään väitetty, että hyväksytty järjestelmä olisi kattanut kyseessä olevan tuen, sillä ei ollut mitään syytä ryhtyä muihin tutkimuksiin. Komission mukaan Italian viranomaiset olivat toisaalta tuen ilmoittamisesta saakka todenneet, ettei ollut olemassa pakottavia normeja, toisin kuin hyväksytyssä järjestelmässä edellytetään. Komissio lisää, että sen jälkeen, kun se oli asian tarkastettuaan todennut, että tukihanke ei kuulunut olemassa olevan järjestelmän piiriin, se on tutkinut sitä voimassa olevan lainsäädännön valossa.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

46 On selvää, että muodollisen menettelyn aloittamisesta tehdyt kaksi päätöstä on annettu Italian viranomaisille tiedoksi peräkkäin 3.6.1999 ja 14.8.2000.

47 Edellä 13 kohdassa mainitusta 22.12.1992 päivätystä komission kirjeestä, jossa hyväksytään Friuli-Venezia Giulian autonomisen alueen ympäristönsuojelua varten suunnittelema tukijärjestelmä, ilmenee että komissio oli ottanut asiaan kantaa EY:n perustamissopimuksen määräysten yhteydessä, joiden mukaisen tukijärjestelmän Italian viranomaiset olivat ilmoittaneet sille 23.1.1992, eikä EHTY:n perustamissopimuksen yhteydessä.

48 Päätöksen N:o 2496/96 6 artiklan 1 kohdan mukaan komissiolle on annettava tieto myös niistä tukisuunnitelmista, joista se on jo tehnyt päätöksen EY:n perustamissopimuksen nojalla, ja Italian viranomaiset ovat ilmoittaneet 18.2.1999 aikeestaan myöntää kantajalle tukea ympäristönsuojelun hyväksi. Tässä ilmoituksessa oleva maininta siitä, että tuki oli myönnetty 3.6.1978 annetun aluelain nro 47 mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna 2.1.1992 annetulla aluelailla nro 2, "ja ilmoitettu aikoinaan Euroopan yhteisölle myönteisellä lopputuloksella", on merkityksetön, koska tuki oli hyväksytty EY:n perustamissopimuksen nojalla ja koska päätöksen N:o 2496/96 edellä mainitut määräykset velvoittavat tällaisessa tapauksessa jäsenvaltion ilmoittamaan tukihankkeen, joka kuuluu EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan.

49 Kun komission tarkasteltavana on tällainen hanke, se voi laillisesti heti, kun sillä oli epäilyksiä hankkeen yhteensoveltuvuudesta valtiontuesta terästeollisuudelle tehdyn päätöksen N:o 2496/96 määräysten kanssa, aloittaa edellä 5 kohdassa mainitun tämän päätöksen 6 artiklan 5 kohdan mukaisen muodollisen menettelyn, kuten se oli tehnyt 3.6.1999.

50 Ferriere ei siis voi perustellusti väittää, että komissio olisi aloittanut muodollisen menettelyn ensimmäisellä kerralla lainvastaisesti.

51 Muodollisen menettelyn aloittamisesta toisen kerran on huomautettava, että kun komission käsiteltävänä on yksittäinen tuki, jonka väitetään olevan myönnetty aiemmin hyväksytyn järjestelmän mukaisesti, komissio ei voi heti tarkastella sitä suoraan perustamissopimuksen kannalta. Sen on ennen menettelyn aloittamista tarkastettava, kuuluuko tuki yleiseen järjestelmään ja täyttääkö se kyseistä järjestelmää koskevassa hyväksymispäätöksessä määrätyt edellytykset. Jollei komissio menettelisi näin, se voisi kunkin yksittäisen tuen tutkimisen yhteydessä puuttua tukijärjestelmän hyväksymisestä tekemäänsä päätökseen, joka on jo edellyttänyt EY 87 artiklan mukaista arviointia, jolloin oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita saatettaisiin loukata. Tukea, jossa on kysymys hyväksytyn yleisen tukijärjestelmän hyväksymisestä tehdyssä päätöksessä asetettujen ehtojen täsmällisestä ja ennalta arvattavasta soveltamisesta, pidetään näin ollen olemassa olevana tukena, jota ei tarvitse ilmoittaa komissiolle eikä tutkia EY 87 artiklan kannalta (asia C-321/99 P, ARAP ym. v. komissio, tuomio 16.5.2002, Kok. 2002, s. I-4287, 83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Nyt esillä olevassa asiassa silloin, kun Italian viranomaiset peruuttivat osan ensimmäisestä ilmoituksestaan ja vahvistivat ilmoituksen 25.7.2000 valssilaitosta koskevilta osin, kuten edellä 23 kohdassa on todettu, ne pyysivät nimenomaisesti komissiota ottamaan kantaa tukihankkeen yhteensoveltuvuuteen yhteismarkkinoiden kanssa EY 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti, mikä koskee uusia tukia, eivätkä ne pyytäneet tätä komission ja jäsenvaltioiden pysyvän yhteistyön puitteissa, mistä määrätään EY 88 artiklan 1 kohdassa, jossa kyse on voimassa olevista tukijärjestelmistä.

53 Lisäksi vaikka Friuli-Venezia Giulian autonomisen alueen 15.2.1999 päivätty kirje, joka oli liitetty 18.2.1999 tehtyyn ilmoitukseen, joka pysyi voimassa ilmoituksen pysytetyn osan suhteen, sisälsikin viittauksen hyväksyttyyn järjestelmään, Italian viranomaiset eivät väittäneet, että Ferrieren investointeja koskeva tuki olisi ollut

kyseisen järjestelmän soveltamistoimi. Lisäksi vaikka edellä 13 kohdassa mainittu hyväksytty järjestelmä koskeekin investointeja, joilla parannetaan ympäristönsuojelua taikka työolosuhteita "alaa koskevassa lainsäädännössä vahvistettujen uusien normien mukaisesti", edellä mainitussa kirjeessä täsmennettiin, että Ferriereen ei sovellettu pakottavia normeja tai muita oikeudellisia velvoitteita, minkä perusteella voidaan ensi näkemältä epäillä ilmoitetun hankkeen ja hyväksytyn järjestelmän keskinäistä vastaavuutta.

54 Kun otetaan huomioon 15.2.1999 päivätyn kirjeen moniselitteisyys ja se, että Italian viranomaiset eivät ole toisessa ilmoituksessaan väittäneet, että Ferrierelle myönnetty tuki olisi hyväksyn järjestelmän soveltamistoimi, vaikka nämä samat viranomaiset ovat kahteen otteeseen toimittaneet komission tutkittavaksi riidanalaisen tukihankkeen ja ilmoittaneet sen toisen kerran EY 88 artiklan 3 kohdan mukaisena uutena tukena, jonka yhteensoveltuvuudesta ne pyysivät komissiota nimenomaisesti lausumaan 25.7.2000 päivätyssä kirjeessään, näissä olosuhteissa ei kuitenkaan näytä siltä, että komissio olisi toiminut lainvastaisesti aloittaessaan toisen kerran muodollisen menettelyn.

55 Ferrieren ja Italian tasavallan viittaus yhteisöjen tuomioistuimen aikaisemmin tutkimiin niin sanottuihin Italgrani- ja Tirrenia-tapauksiin (asia C-47/91, Italia v. komissio, tuomio 5.10.1994, ns. Italgrani-tapaus, Kok. 1994, s. I-4635, Kok. Ep. XVI, s. I-147 ja asia C-400/99, Italia v. komissio, tuomio 9.10.2001, ns. Tirrenia-tapaus, Kok. 2001, s. I-7303) ei ole asiassa merkityksellinen. Näissä asioissa komissio oli aloittanut muodollisen menettelyn kantelujen perusteella, ja Italian hallitus väitti, että kyseisille yrityksille myönnetyt tuet kuuluivat Italgrani-tapauksessa hyväksyttyyn järjestelmään ja Tirrenia-tapauksessa julkisia palveluja koskevan sopimuksen alaan niin, että kyse oli olemassa olevista tuista (em. asia Italgrani, tuomion 6 ja 12 kohta ja em. asia Tirrenia, tuomion 8, 24 ja 25 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi asiassa Italgrani antamassaan tuomiossa, että se, että komissio kyseenalaistaa "yksittäiset tuet, jotka ovat tarkasti hyväksymispäätöksen mukaisia", vaarantaisi luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteet (em. asia Italgrani, tuomion 24 kohta).

56 Yhteisöjen tuomioistuimen päätelmä ei vaikuta sellaiselta, että sitä voitaisiin soveltaa nyt esillä olevaan asiaan, joka koskee yksittäistä tukea, joka on ilmoitettu komissiolle EY 88 artiklan 3 kohdan mukaisena uutena tukena.

57 Edellä todetusta seuraa, että Ferriere ei voi perustellusti väittää, että muodollinen menettely olisi aloitettu lainvastaisesti eikä että luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteita olisi loukattu. Ensimmäinen kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Toinen menettelyllinen kanneperuste, joka koskee sitä, että komissio ei ole noudattanut menettelyllisiä määräaikoja

— Asianosaisten lausumat

58 Ferriere väittää, että komissio on ylittänyt valtiontukia koskevat menettelylliset määräajat kahdella tavalla. Toisaalta komissio on sen mukaan aloittanut muodollisen menettelyn 3.6.1999 eli yli kolme kuukautta ilmoituksen jälkeen, vaikka sen olisi säännösten ja oikeuskäytännön mukaan pitänyt tehdä päätös kahdessa kuukaudessa tuen ilmoittamisesta. Toisaalta komissio ei ole noudattanut 18 kuukauden määräaikaa, joka sille on asetettu asetuksen N:o 659/99 7 artiklan 6 kohdassa päätöksen tekemistä varten muodollisen menettelyn aloittamisen jälkeen, koska 20 kuukautta oli kulunut ennen kuin riidanalainen päätös tehtiin. Ferriere lisää, että vaikka 18 kuukauden määräaika ei olekaan pakottava, sitä voidaan pidentää ainoastaan komission ja kyseessä olevan jäsenvaltion yhteisellä sopimuksella.

59 Italian tasavalta väittää, että viive, jolla riidanalainen päätös tehtiin, merkitsee asetuksen N:o 659/1999 7 artiklan 6 kohdan rikkomista ja ettei se ole suostunut

muodollisen menettelyn päättämistä koskevan määräajan pidentämiseen. Väliintulija väittää lisäksi, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon lojaalin yhteistyön periaatteen, kun se on todennut riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa EHTY:n perustamissopimuksen nojalla 18.2.1999 tehdyn ilmoituksen johdosta aloitetun menettelyn lopetetuksi.

60 Komissio väittää, että menettelyn liian pitkää kestoa koskeva kanneperuste ei ole perusteltu. Muodollisen menettelyn aloittamisen osalta se huomauttaa, että alkuperäinen ilmoitus tehtiin sellaisten sääntöjen perusteella, jotka osoittautuivat asiassa merkityksettömiksi, minkä perusteella komissiota ei voitu velvoittaa toimimaan normaalisti sovellettavassa kahden kuukauden määräajassa, ja että Italian viranomaiset eivät olleet ilmoittaneet komissiolle aikeestaan panna tukitoimi täytäntöön. Muodollisen tutkintamenettelyn kestosta komissio toteaa, että asetuksen N:o 659/1999 7 artiklan 6 kohdasta ilmenevä 18 kuukauden määräaika ei ole pakottava. Koska 28.3.2001 tehty riidanalainen päätös lisäksi perustui muodollisen menettelyn aloittamista koskevaan toiseen, 14.8.2000 tehtyyn päätökseen, menettely oli tosiasiallisesti kestänyt 7,5 kuukautta.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

61 Ensimmäisestä muodollisen menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä on todettava, että EHTY:n perustamissopimuksen mukaisesti tehdyn ilmoituksen osalta asiassa merkitykselliset määräykset ovat päätöksen N:o 2496/96 6 artiklan 6 kohdassa, eivätkä, kuten asianosaiset virheellisesti toteavat, asetuksen N:o 659/1999 4 artiklan 5 kohdassa, jota sovelletaan toiseen ilmoitukseen.

62 Päätöksen N:o 2496/96 6 artiklan 6 kohdassa mainitaan kahden kuukauden määräaika, jonka kuluttua — ellei komissio ole aloittanut muodollista menettelyä — suunnitellut tukitoimenpiteet voidaan toteuttaa, jos jäsenvaltio on ilmoittanut

aikomuksestaan komissiolle etukäteen. Tässä määräyksessä ei vahvisteta komissiolle määräaikaa mitättömyyden uhalla, vaan sillä kannustetaan komissiota hyvän hallinnon periaatteen mukaisesti toimimaan joutuisasti ja annetaan jäsenvaltiolle lupa kahden kuukauden määräajan kuluttua toteuttaa kyseiset toimenpiteet edellyttäen, että se on ilmoittanut asiasta komissiolle etukäteen (asia 120/73, Lorenz, tuomio 11.12.1973, Kok. 1973, s. 1471, Kok. Ep. II, s. 177, 6 kohta ja asia 84/82, Saksa v. komissio, tuomio 20.3.1984, Kok. 1984, s. 1451, Kok. Ep. VII, s. 545, 11 kohta).

63 On kuitenkin selvää, että Italian viranomaiset eivät ole ilmoittaneet komissiolle aikeestaan maksaa kyseessä olevat tuet. Väliintulija ei voi väittää, ettei se ole myöntänyt "pidennystä" komission määräajalle, koska tällaisesta mekanismista ei ole määrätty päätöksen N:o 2496/96 6 artiklan 6 kohdassa. Lisäksi vaikka komissio, joka on saanut ilmoituksen 25.2.1999, onkin aloittanut muodollisen menettelyn vasta 3.6.1999 eli kolme kuukautta ja yhdeksän päivää myöhemmin, tämä aika, jonka kuluessa Italian viranomaiset eivät ole ilmaisseet kantaansa komissiolle edellä mainitussa määräyksessä tarkoitetulla tavalla, ei nyt esillä olevan asian olosuhteissa vaikuta liialliselta. Päätöksen N:o 2496/96 6 artiklan 6 kohdasta ei missään tapauksessa johdu, että yli kaksi kuukautta ilmoituksen tekemisen jälkeen aloitettu muodollinen menettely olisi mitätön.

64 Ferriere ei siis voi perustellusti väittää, että riidanalainen päätös on lainvastainen sen vuoksi, että muodollinen menettely on aloitettu liian myöhään.

65 Komission käyttämästä ajasta riidanalaisen päätöksen tekemiseen edellä 4 kohdassa mainitun asetuksen N:o 659/1999 7 artiklan 6 kohdassa, jota sovelletaan nyt esillä olevaan tukitoimeen, säädetään, että komission on pyrittävä mahdollisuuksiensa mukaan tekemään päätös 18 kuukauden kuluessa menettelyn aloittamisesta ja että tätä määräaikaa voidaan pidentää komission ja asianomaisen jäsenvaltion yhteisestä sopimuksesta.

66 Tätä määräaikaa sovelletaan nyt esillä olevassa asiassa toista ilmoitusta seuranneeseen menettelyyn, joka on suoritettu EY:n perustamissopimuksen nojalla, eikä, kuten kantaja väittää, ensimmäistä ilmoitusta seuranneeseen menettelyyn, joka on suoritettu EHTY:n perustamissopimuksen nojalla.

67 Riidanalainen päätös tosin koskee kumpaakin perustamissopimusta, siinä mainitaan 25.2.1999 EHTY:n perustamissopimuksen nojalla tehty ensimmäinen ilmoitus ja sen 3 artiklassa todetaan, että tätä ilmoitusta seurannut menettely lopetetaan. Ensimmäinen ilmoitus on kuitenkin peruutettu EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien tukihankkeiden osalta, jotka mainittiin 25.7.2000 tehdyssä toisessa ilmoituksessa. Toisella ilmoituksella korvattiin ensimmäinen ja siinä vahvistettiin riidanalaisen tukihankkeen jättäminen komission tarkasteltavaksi siten, että se tällä kertaa liitettiin EY:n perustamissopimukseen. Tältä osin Italian viranomaiset ovat selittäneet istunnossa, millaisia luokitteluongelmia syntyy, kun myönnetään tukea kantajan kaltaiselle terästeollisuusyritykselle, joka toimii kummankin perustamissopimuksen soveltamisalalla. Lisäksi ne totesivat, että muodollisen menettelyn aloittamista koskevan ensimmäisen päätöksen tekopäivästä eli 3.6.1999 alkaen laskettavaa määräaikaa olisi arvioitava ottamalla huomioon päätös N:o 2496/96. Siinä ei kuitenkaan vahvisteta mitään määräaikaa, jonka kuluessa olisi tehtävä päätös muodollisen menettelyn aloittamisen jälkeen.

68 Muodollisen menettelyn kestoa on näin ollen asetuksen N:o 659/1999 säännökset huomioon ottaen arvioitava tukihankeen toista ilmoittamista seuranneen muodollisen menettelyn aloittamisesta 14.8.2000 EY:n perustamissopimuksen nojalla tehdystä päätöksestä lukien.

69 Koska komissio oli tehnyt riidanalaisen päätöksen 28.3.2001 eli 7 kuukauden ja 14 päivän kuluttua muodollisen menettelyn aloittamisesta, edellä 65 kohdassa mainittua 18 kuukauden määräaikaa, joka on viitteellinen ja pidennettävissä, on noudatettu. Kantaja ei siis voi perustellusti väittää, että komissio on ylittänyt riidanalaisen päätöksen tekemiselle asetetun määräajan. Vaikka oletettaisiinkin, että on otettu huomioon muodollisen menettelyn aloittamisesta tehtyä ensimmäistä

päätöstä koskeva päivämäärä eli 3.6.1999, menettely olisi kestänyt hieman alle 22 kuukautta, mikä ei merkitse edellä mainitun 18 kuukauden viitteellisen määräajan kohtuutonta ylittämistä (asia T-190/00, Regione Siciliana v. komissio, tuomio 27.11.2003, Kok. 2003, s. II-5015, 139 kohta).

70 Ei vaikuta myöskään siltä, että komissio olisi jättänyt ottamatta huomioon velvoitteensa lojaaliin yhteistyöhön Italian tasavallan kanssa nyt esillä olevan asian olosuhteissa, joille on ominaista yrityksen toiminnan kahtiajakautuneisuus ja sen kirjanpidon yhtenäisyys, kahden peräkkäisen ilmoituksen lähettäminen, ensin EHTY:n perustamissopimuksen nojalla ja sitten EY:n perustamissopimuksen nojalla sekä komission velvollisuus valvoa edunsaajan toiminnan täsmällistä luonnetta eli sitä, sovelletaanko siihen EHTY:n vaiko EY:n perustamissopimusta. Riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa, jossa lopetetaan EHTY:n perustamissopimuksen nojalla tehdyn ilmoituksen perusteella aloitettu menettely, tehdään tässä asiayhteydessä ainoastaan välttämätön muodollinen päätelmä 3.6.1999 aloitetusta menettelystä.

71 Edellä todetusta seuraa, että Ferriere ei voi perustellusti väittää, että komissio on jättänyt noudattamatta menettelyllisiä määräaikoja. Toinen kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Kolmas menettelyllinen kanneperuste, joka koskee puolustautumisoikeuksien huomioon ottamatta jättämistä

— Asianosaisten lausumat

72 Ferriere väittää, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon puolustautumisoikeudet soveltaessaan valtiontuesta ympäristönsuojelulle annettuja perättäisiä suuntaviivoja. Kun se aloitti muodollisen menettelyn vuoden 1994 suuntaviivojen

voimassa ollessa, se teki riidanalaisen päätöksen vuoden 2001 suuntaviivojen perusteella ilman, että se olisi kehottanut Italian tasavaltaa ja niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa uusien suuntaviivojen osalta.

73 Komissio väittää, että valtiontukien tutkintamenettelyssä ainoa, jolla on puolustautumisoikeudet, on jäsenvaltio, jolle päätökset on osoitettu. Vastaaja lisää, että kantajalle on ilmoitettu muodollisten tutkintamenettelyjen aloittamisesta, että kantaja on esittänyt kahteen otteeseen huomautuksia, jotka komissio on ottanut huomioon, ja että se olisi voinut esittää uusia huomautuksia vuoden 2001 suuntaviivojen julkaisemisen jälkeen. Soveltamisperusteet ovat lisäksi pääasiallisesti pysyneet muuttumattomina uusissa suuntaviivoissa.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

74 Aluksi on todettava, että Ferrieren esittämää kanneperustetta ei ole tarkasteltava puolustautumisoikeuksien kannalta, jotka valtiontukiasioissa kuuluvat ainoastaan jäsenvaltioille, vaan ottaen huomioon "niille, joita asia koskee" kuuluva oikeus esittää huomautuksia EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisessa tutkimisvaiheessa (yhdistetyt asiat T-228/99 ja T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen v. komissio, tuomio 6.3.2003, Kok. 2003, s. II-435, 122–125 kohta).

75 On selvää, että kun vuoden 2001 suuntaviivat julkaistiin, ne, joita asia koskee, olivat jo esittäneet huomautuksensa vuoden 1994 suuntaviivojen perusteella. Vuoden 2001 suuntaviivoista ja erityisesti niiden johdanto-osasta ilmenee, että ne ovat jatkoa vuoden 1994 suuntaviivoille ja että niissä määritellään komission uusi lähestymistapa ottaen huomioon ympäristönsuojelualan käsitteissä ja säännöksissä sekä ympäristönsuojelua koskevassa politiikassa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla tapahtunut kehitys. Vaikka oletettaisiinkin, että komissio olisi voinut laillisesti

soveltaa uusia suuntaviivoja riidanalaisen päätöksen tekemisessä, kuten se on katsonut ja mitä tarkastellaan jäljempänä 134–140 kohdassa, se ei olisi voinut loukkaamatta niille, joita asia koskee, kuuluvia menettelyllisiä oikeuksia perustaa päätöstään uusiin periaatteisiin, jotka on otettu käyttöön vuoden 2001 suuntaviivoissa, kehottamatta niitä, joita asia koskee, esittämään tätä koskevat huomautuksensa.

76 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että komissio on todennut tuen yhteismarkkinoille soveltumattomaksi kahdesta syystä, eli siitä syystä, että investoinnin pääasialliset syyt olivat taloudellisia (31 perustelukappale) ja että ympäristönsuojelulliset edut olivat marginaalinen seuraus tuotantoinvestoinneista (33 perustelukappale), ja siitä syystä, että ympäristöinvestointien lisäkustannukset eivät ole erotettavissa (32 perustelukappale).

77 Perusteiden osalta molemmissa suuntaviivoissa vahvistetut periaatteet ovat pääosin samanlaiset, kuten komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 31 perustelukappaleessa (alaviite 3). Kuten vuoden 1994 suuntaviivoissakin, myös vuoden 2001 suuntaviivoissa todetaan, että huomioon otettavia investointeja ovat sellaiset, joiden tavoitteena on ympäristönsuojelu (vuoden 1994 suuntaviivojen 3.2.1 kohta, jota on siteerattu edellä 6 kohdassa, ja vuoden 2001 suuntaviivojen 36 kohta, jota on siteerattu edellä 10 kohdassa), ja vuoden 1994 suuntaviivoissa suljetaan nimenomaisesti pois tuet, jotka on näennäisesti osoitettu ympäristönsuojeluun mutta jotka tosiasiallisesti on tarkoitettu yleisiin investointeihin. Molemmat suuntaviivat sisältävät tukikelpoisten kustannusten samanlaisen laskemistavan (vuoden 1994 suuntaviivojen 3.2.1 kohta ja vuoden 2001 suuntaviivojen 37 kohta, jota on siteerattu edellä 11 kohdassa).

78 Kantaja on väittänyt istunnossa, että tiettyjen täsmennysten poistaminen vuoden 2001 suuntaviivoista ei ole merkityksetöntä erityisesti sellaisten uusien laitosten osalta, joille vuoden 1994 suuntaviivoissa sallittiin tukien myöntäminen, jos näillä laitoksilla oli myönteinen vaikutus ympäristölle. Tältä osin Ferriere väittää kirjelmissään, että kun vuoden 1994 suuntaviivojen 3.2.1 kohdassa suljetaan pois

uusien tai korvaavien investointien tapauksessa perusinvestointikustannukset, joilla on tarkoitus luoda tai korvata tuotantokapasiteettia parantamatta tilannetta ympäristön kannalta, tämä merkitsee kääntäen sitä, että tukea voidaan myöntää uudelle laitokselle, jolla on myönteinen vaikutus ympäristönsuojeluun.

79 Kantajan huomautukset koskevat kuitenkin tosiasiallisesti vuoden 1994 suuntaviivojen 3.2.1 kohdassa tarkoitettujen "tukikelpoisten kustannusten" määrittelyä; nämä on "rajattava tarkoin ympäristönsuojelua koskevien tavoitteiden saavuttamisesta aiheutuviin lisäkustannuksiin". Edellä 6 kohdassa siteeratuissa suuntaviivoissa täsmennettiin, että "näin ollen uusien tai korvaavien investointien tapauksessa perusinvestointikustannuksia, jotka on tarkoitettu pelkästään tuotantokapasiteetin luomiseen tai korvaamiseen ilman, että niillä parannettaisiin ympäristönsuojelullista tilannetta, ei voida ottaa huomioon." Vuoden 2001 suuntaviivojen ei siis voida katsoa sisältävän muutosta aiempaan menettelytapaan nähden. Riippumatta siitä, koskeeko investointi uutta vai vanhaa laitosta, ainoastaan ympäristönsuojeluun liittyvät lisäkustannukset voivat hyötyä tukitoimesta. Vaikkeivät vuoden 2001 suuntaviivat sisälläkään samaa täsmennystä kuin vuoden 1994 suuntaviivat, tämä sama tukikelpoisuusedellytys säilyy.

80 Vaikuttaa siis siltä, että komissio ei ole johtanut uusista suuntaviivoista periaatteita ja arviointiperusteita, joka olisivat muuttaneet sen arviota ilmoitetusta tuesta. Näin ollen ei ollut tarpeen kuulla uudestaan niitä, joita asia koskee. Kantaja on voinut esittää riidanalaisen päätöksen 13–16 perustelukappaleessa yhteenvetona esitetyt huomautuksensa niistä arviointiperiaatteista ja -kriteereistä, jotka ovat asiallisesti samat molemmissa suuntaviivoissa ja joiden perusteella komissio on päätynyt toteamaan tuen yhteismarkkinoille soveltumattomaksi.

81 Komissio ei siis ole tehnyt päätöstään sellaisten syiden perusteella, joista kantaja ei olisi voinut esittää huomautuksiaan, eikä komissio näin ollen ole jättänyt ottamatta huomioon EY 88 artiklan 2 kohdan määräyksiä.

82 Ferriere ei siis voi perustellusti väittää, että puolustautumisoikeudet, jotka tulkitaan tässä EY 88 artiklan 2 kohdassa "niille, joita asia koskee" annetuiksi menettelyllisiksi oikeuksiksi, olisi jätetty ottamatta huomioon. Kolmas kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Neljäs menettelyllinen kanneperuste, joka koskee luottamuksensuojan periaatteen huomioon ottamatta jättämistä

— Asianosaisten lausumat

83 Ferriere väittää, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon menettelyyn liittyvän luottamuksensuojan. Koska komissio ei ole koskaan pyytänyt Italian viranomaisilta eikä kantajalta asiakirja-aineistoa, jonka avulla voitaisiin vahvistaa investoinnin ympäristönsuojelullinen tavoite, se ei voi kantajan mukaan todeta lainmukaisesti päätöksessään, että mitään tällaista asiakirjaa ei ole sille toimitettu.

84 Italian tasavalta väittää, että kun komission päätökseen sisältyy moite siitä, että investoinnin ympäristönsuojelullista tavoitetta koskevaa todistetta ei ole toimitettu, siinä jätetään ottamatta huomioon todistustaakkaa koskevat säännöt, sillä kun kyse on menettelystä, jolla valvotaan toimen yhteensoveltuvuutta perustamissopimuksen kanssa, eikä lupamenettelystä, todistustaakka on komissiolla.

85 Komissio väittää, että se ei ole jättänyt ottamatta huomioon luottamuksensuojan periaatetta ja että Italian hallitusta ja yritystä on selvästi kehotettu muodollisen menettelyn aloittamista koskevissa päätöksissä esittämään todisteet investoinnin ympäristönsuojelullisista tavoitteista.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

86 Kanneperuste jakaantuu kahteen osaan, joista toinen koskee niitä seikkoja, joita komission olisi pitänyt pyytää niiltä, joita asia koskee, ja toinen todistustaakkaa.

87 Ensinnäkin Ferriere moittii komissiota siitä, ettei se ole pyytänyt siltä eikä myöskään Italian tasavallalta investoinnin ympäristönsuojelullista tavoitetta koskevaa asiakirja-aineistoa, ja siitä, että se on sitten todennut päätöksessään, ettei sille ole toimitettu tällaisia asiakirjoja (30 perustelukappale).

88 Luottamuksensuojan periaate, johon kantaja vetoaa, merkitsee, että komission on valtiontukea koskevassa tutkintamenettelyssä otettava huomioon perusteltu luottamus, joka asianosaisille on voinut syntyä maininnoista, jotka sisältyvät komission päätökseen aloittaa riidanalaisten tukien tutkintamenettely (asia T-6/99, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi v. komissio, tuomio 5.6.2001, Kok. 2001, s. II-1523, 126 kohta), ja ettei se tämän vuoksi perusta lopullista päätöstään sellaisten seikkojen puuttumiseen, joita ne, joita asia koskee, eivät ole voineet katsoa näiden mainintojen vuoksi olleensa velvollisia toimittamaan sille.

89 Edellä 20 kohdassa mainitusta, 3.6.1999 tehdystä muodollisen menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä ilmenee, että komissio on siinä todennut epäilevänsä, että investoinnin pääasiallisena tavoitteena olisi ympäristönsuojelu, että se katsoo tässä vaiheessa, että sen tällainen vaikutus on erittäin rajoitettu ja että ne edut, joita siitä väitetään koituvan ympäristönsuojelulle, vaikuttavat sen mielestä enemmänkin työntekijöiden suojaan, joka ei kuulu terästeollisuuden tukisäännöstön eikä vuoden 1994 suuntaviivojen soveltamisalaan. Komissio on myös todennut, että päätökselle

tehdä laitosten iän vuoksi välttämättömiä investointeja taloudellisista syistä ei voida myöntää tukea.

90 Edellä 24 kohdassa mainitussa, 14.8.2000 tehdyssä muodollisen menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä komissio antoi viitteitä investointia koskevasta ensimmäisestä arvioinnistaan ympäristönsuojelun näkökannalta. Se totesi, että Italian viranomaiset eivät olleet näyttäneet toteen, että valssilaitoksen hankinnan pääasiallisena tavoitteena oli ympäristönsuojelun tai työntekijöiden työolosuhteiden parantaminen ja että siitä vaikutti päinvastoin siltä, että Ferriere oli pyrkinyt olennaisin osin korvaamaan tai lisäämään tuotantokapasiteettiaan hankkimalla erittäin suorituskykyisen laitteiston. Komissio päätteli, että tutkimisen tässä vaiheessa investointien vaikutukset työolosuhteisiin ja ympäristöön vaikuttivat sen mielestä olevan vain marginaalinen seuraus investoinnista.

91 Tällaiset toistetut viittaukset olivat riittävän selviä ja täsmällisiä, jotta Italian viranomaiset ja kantaja olisivat voineet katsoa saaneensa kehotuksen toimittaa kaikki asiaan liittyvät asiakirjat, joiden avulla olisi voitu todeta investoinnin pääasiallisen tavoitteen olevan ympäristönsuojelu. Ferrieren väitettä siitä, että menettelyyn liittyvää luottamuksensuojaa ei ole otettu huomioon, ei siis voida hyväksyä.

92 Toiseksi Ferriere väittää, että komissio on perustanut päätöksensä olettamuksiin tekemättä konkreettisia tarkastuksia, jotka sen olisi pitänyt tehdä. Italian tasavalta lisää tähän, että on komission tehtävä näyttää toteen investoinnin muu kuin ympäristönsuojelullinen tavoite ja että päätöksessä käännetään todistustaakka.

93 Kun komissio päättää aloittaa muodollisen menettelyn, on jäsenvaltion ja mahdollisen tuensaajan tehtävänä esittää argumenttinsa, joilla ne pyrkivät osoittamaan, että tukihanke vastaa perustamissopimuksen mukaisesti määrättyjä poikkeuksia, koska muodollisen menettelyn tavoitteena on juuri se, että komissio saa tietoonsa kaikki asiaa koskevat seikat (ks. vastaavasti em. asia Saksa v. komissio, tuomion 13 kohta).

94 Vaikka komissiolla onkin velvollisuus muotoilla selkeästi epäilynsä tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille, kun se aloittaa muodollisen menettelyn, jotta jäsenvaltio ja ne, joita asia koskee, voivat vastata paremmin tähän epäilyyn, on silti tuenhakijan tehtävänä hälventää nämä epäilyt ja vahvistaa, että sen investointi täyttää tuen myöntämisen edellytykset (ks. vastaavasti asia C-17/99, Ranska v. komissio, tuomio 22.3.2001, Kok. 2001, s. I-2481, 41 ja 45–49 kohta). On siis Italian tasavallan ja Ferrieren tehtävänä osoittaa, että kyseessä oleva investointi oli tukikelpoinen ympäristönsuojelun vuoksi, ja erityisesti, että sillä oli molemmissa peräkkäin sovellettavissa suuntaviivoissa vaadittu ympäristönsuojelun tavoite (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-278/92–C-280/92, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.1994, Kok. 1994, s. I-4103, 49 kohta ja asia C-113/00, Espanja v. komissio, tuomio 19.9.2002, Kok. 2002, s. I-7601, 70 kohta).

95 Asiakirja-aineistosta ja erityisesti riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että komissio, joka oli ilmaissut epäilynsä tuen soveltumattomuudesta yhteismarkkinoille ja joka on saanut kyseistä hanketta koskevia huomautuksia kolmansilta ja Italian tasavallalta, on suorittanut päätöksen 23–36 perustelukappaleessa täsmällisen ja perustellun analyysin sen arvioitaviksi esitetyistä seikoista, kuten sen tehtävänä on.

96 Edellä todetusta seuraa, että Ferriere ei voi perustellusti väittää, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon menettelyssä luottamuksensuojan periaatteen. Neljäs kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Viides menettelyllinen kanneperuste, joka koskee hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista

— Asianosaisten lausumat

97 Ferriere väittää, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon hyvän hallinnon periaatteen, kun se on harhaillut etsiessään asianmukaista oikeudellista perustaa — ensin EHTY:n perustamissopimus, sitten EY:n perustamissopimus — ja kun se on aloittanut hyväksytyn järjestelmän soveltamistointa koskevan muodollisen menettelyn.

98 Komissio väittää, että se ei ole jättänyt ottamatta huomioon hyvän hallinnon periaatetta. Koska oli tehty kaksi ilmoitusta, joista ensimmäinen EHTY:n perustamissopimuksen nojalla ja toinen EY:n perustamissopimuksen nojalla, sen oli tutkittava tuki kummankin perustamissopimuksen kannalta, koska kyseessä oli terästeollisuusyritys, jolla ei ollut eriytettyä kirjanpitoa.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

99 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Ferriere on terästeollisuusyritys, joka valmistaa tuotteita, joista osaan sovelletaan EHTY:n perustamissopimusta ja osaan EY:n perustamissopimusta, että Italian viranomaiset ovat ilmoittaneet kyseisestä tuesta ensin EHTY:n perustamissopimuksen nojalla, että hallinnollisen menettelyn aikana Italian tasavalta ja Ferriere ovat sitten todenneet, että hitsatut teräsverkot, joiden valmistamista varten valssilaitosta koskeva investointi oli suunniteltu, eivät ole EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia tuotteita, vaan EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia tuotteita ja että uusi ilmoitus tehtiin EY:n perustamissopimuksen nojalla. Väliintulija on tältä osin selittänyt istunnossa, että on vaikea määritellä sovellettavia oikeussääntöjä silloin, kun yritykset harjoittavat toimintaansa kummankin perustamissopimuksen soveltamisalalla.

100 Lisäksi Ferrieren kaltaisen terästeollisuusyrityksen tapauksessa, jossa yrityksellä ei ole eriytettyä kirjanpitoa, komissio on voinut perustellusti tarkistaa, että riidanalaista tukea ei ole kierretty EHTY:n soveltamisalaan kuuluvien toimintojen hyödyksi (em. asia Elbe-Stahlwerke Feralpi v. komissio, tuomion 74 ja 125 kohta).

101 Näin ollen komissiota ei voida syyttää väitetyistä menettelyllisistä virheistä, koska ei ollut heti selvää, liittyikö investointi EHTY:n perustamissopimukseen vai EY:n perustamissopimukseen, koska sille tehtiin peräkkäin kummankin perustamissopimuksen nojalla ilmoitus ja koska sen oli joka tapauksessa tarkistettava, että tuki ei voinut hyödyttää muita toimintoja kuin niitä, joita varten se oli myönnetty. Se, että komissio tutki sitä oikeudellista perustaa, joka sen oli annettava päätökselleen, ei tietenkään voi merkitä hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista.

102 Pelkästään menettelylliseltä näkökannalta kummankin muodollisen menettelyn aloittaminen ei nyt esillä olevassa asiassa merkitse hyvän hallinnon periaatteen noudattamatta jättämistä, koska, kuten vastauksena ensimmäiseen kanneperusteeseen on todettu (edellä 50, 54 ja 57 kohta), kumpikin menettely on lainmukaisesti aloitettu Italian viranomaisten tekemien ilmoitusten perusteella. Ferrieren väite siitä, että hyvän hallinnon periaatetta on loukattu, koska on aloitettu muodollinen menettely, vaikka kyseessä oli sallitun järjestelmän mukaisen tukitoimen soveltaminen, on pääasiaan liittyvä kysymys, jonka yhteydessä on selvitettävä, muodostaako kyseessä oleva tukitoimi tällaisen toimenpiteen, kuten kantaja väittää, ja sitä tarkastellaan ensimmäisen aineellisen kanneperusteen yhteydessä (ks. jäljempänä 116–128 kohta).

103 Edellä selvitetyistä seikoista johtuu, että Ferriere ei voi perustellusti väittää, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon hyvän hallinnon periaatteen. Viides kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Kuudes menettelyllinen kanneperuste, joka koskee perusteluvelvollisuuden huomioon ottamatta jättämistä

— Asianosaisten lausumat

104 Ferriere väittää, että komissio ei ole perustellut riittävästi päätöstään, kun se on ainoastaan viitannut sen 30 perustelukappaleessa (alaviite 1) siihen, ettei kyseessä olevan tyyppisille tuotantolaitoksille ole olemassa erityisiä päästörajoja.

105 Komissio selittää, ettei se voinut vedota muihin perusteisiin kuin toteamaansa normien puuttumiseen.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

106 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 253 artiklassa määrätty perusteluvelvollisuus on olennainen menettelymääräys, joka on erotettava perustelujen aineellisesta paikkansapitävyydestä, koska viimeksi mainittu liittyy riidanalaisen päätöksen aineelliseen lainmukaisuuteen. Perustelujen on oltava kyseessä olevan toimenpiteen luonteen mukaisia, ja niissä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava toimielimen toimenpiteen päättely siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, ja siten, että toimivaltainen tuomioistuin voi valvoa toimenpiteen laillisuutta. Sitä, ovatko päätöksen perustelut EY 253 artiklan mukaisia, on tutkittava, paitsi päätöksen sanamuodon, myös sen asiayhteyden ja kaikkien asiaa koskevien oikeussääntöjen valossa (asia C-350/88, Delacre ym. v. komissio, tuomio 14.2.1990, Kok. 1990, s. I-395, 15 ja 16 kohta ja asia C-114/00, Espanja v. komissio, tuomio 19.9.2002, Kok. 2002, s. I-7657, 62 ja 63 kohta).

107 Tämän oikeuskäytännön valossa ei vaikuta siltä, että komissio on nyt olevassa asiassa jättänyt noudattamatta velvollisuuttaan perustella riidanalainen päätös riittävästi.

108 Riidanalaisen päätöksen ensimmäisessä perustelukappaleessa (alaviite 3) siteerataan 3.6.1978 annetun aluelain nro 47 15 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se muutettuna — jota siteerataan edellä 13 kohdassa —, jossa säädetään mahdollisuudesta myöntää tukea sellaisten teollisuusyritysten suorittamille investoinneille, jotka mukauttavat tuotantomenetelmänsä tai -laitoksensa alaa koskevassa lainsäädännössä vahvistettujen uusien normien mukaisiksi. Riidanalaisen päätöksen 14 perustelukappaleessa otetaan huomioon kantajan huomautukset pakollisista raja-arvoista, joita sen laitoksissa noudatetaan, ja todetaan tältä osin 30 perustelukappaleessa (alaviite 1), että toisin kuin yritys väittää, tämäntyyppisille tuotantolaitoksille ei ole olemassa erityisiä päästörajoja. Ferrieren laitoksia velvoittavien normien puuttumisesta johdettu perustelu on selkeästi esitetty oikeudellisia seikkoja ja tosiasioita koskevassa asiayhteydessä, mikä mahdollistaa sen, että kantajalle selviää tämän perustelun merkitys.

109 Ferriere ei siis voi perustellusti väittää, että riidanalaista päätöstä ei ole riittävästi perusteltu. Kuudes kanneperuste on näin ollen hylättävä.

110 Edellä todetuista seikoista johtuu, että kaikki kuusi menettelyllista kanneperustetta on hylättävä.

Aineellinen kysymys

111 Ferriere esittää kanteensa tueksi kolme aineellista kanneperustetta, joiden mukaan ensinnäkin sen investointi on hyväksytyn järjestelmän soveltamistoimi eikä uusi tuki,

toiseksi riidanalainen päätös olisi ollut tehtävä vuoden 1994 suuntaviivojen eikä vuoden 2001 suuntaviivojen nojalla ja kolmanneksi sen investoinnilla on ympäristönsuojelullinen tavoite, joka tekee siitä ympäristönsuojelullisen tuen osalta tukikelpoisen.

Ensimmäinen aineellinen kanneperuste, joka koskee sitä, että Ferrieren investointi on hyväksytyn järjestelmän soveltamistoimi eikä uusi tuki

— Asianosaisten lausumat

112 Ferriere väittää, että sen investointi kuuluu komission vuonna 1992 hyväksymään alueelliseen järjestelmään ja että se on pelkkä soveltamistoimi, joten komissio on riidanalaisessa päätöksessä jättänyt ottamatta huomioon oman hyväksymispäätöksensä.

113 Kantaja väittää, että komissio on tulkinnut vuonna 1992 hyväksyttyä tukijärjestelmää virheellisesti, koska "alan lainsäädännössä asetettujen normien noudattaminen" ei tarkoita "pakollisten ympäristönormien" noudattamista, vaan sillä voidaan ymmärtää tarkoitettavan puhtaasti ohjeellisten ja siten muiden kuin sitovien normien noudattamista. Tämä tulkinta vastaa vuoden 1994 ja vuoden 2001 suuntaviivojen filosofiaa, jolla liitetään tukiin kannustavat piirteet. Lisäksi vuoden 2001 suuntaviivojen mukaan tukia voidaan hyväksyä pakottavien normien puuttuessa toteutetuille investoinneille. Lisäksi saastuttavia päästöjä taikka meluhaittoja koskevat ympäristönormit ja työolosuhteiden parantamiseksi tarkoitetut normit perustuvat joko kansalliseen lainsäädäntöön tai yhteisön oikeuteen, ja ne on otettu huomioon kantajan uuden laitoksen perustamiseksi.

114 Italian tasavalta väittää, että riidanalainen tuki kuuluu vuonna 1992 hyväksyttyyn järjestelmään. Lisäksi komissio hyväksyi vuonna 1998 uudelleenrahoittamisen ehdoin, jotka osoittavat, kuten vuosien 1994 ja 2001 suuntaviivoista ilmenee, että tuen myöntämisen edellytyksenä ei ole pakottavien normien olemassaolo. Komissio on Italian tasavallan mukaan siis tulkinnut hyväksyttyä järjestelmää virheellisesti.

115 Komissio väittää, että riidanalainen tuki ei ole yhteensoveltuva vuonna 1992 hyväksytyn järjestelmän kanssa. Siinä asetetaan tukikelpoisuuden edellytykseksi se, että kyseisen investoinnin tarkoituksena on mukautuminen alaa koskeviin uusiin normeihin. Komission mukaan Ferrieren aikaisemmat laitokset kuitenkin olivat jo olemassa olevien normien mukaiset, eikä uudella laitoksella ole yhteyttä uusien normien voimaantuloon. Kantajan mainitsemat normit eivät ole uusia eivätkä pakottavia, vaikka niihin vedotaankin ensimmäistä kertaa tässä oikeudenkäynnissä. Vastaaja lisää, että työolosuhteiden parantaminen ja työturvallisuuden ja -hygienian parantamiseksi laitoksessa suoritetut toimenpiteet eivät kuulu ympäristönsuojelun alaan.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

116 Kysymys siitä, onko riidanalainen tuki vuonna 1992 hyväksytyn järjestelmän soveltamistoimi vai uusi tuki, riippuu kyseisen järjestelmän perustamista koskevan sen säännöksen tulkinnasta, jota on siteerattu edellä 13 kohdassa ja jonka mukaan tukikelpoisia ovat investoinnit, joiden tavoitteena on ympäristön tai työolosuhteiden parantaminen "alan lainsäädännössä asetettujen uusien normien mukaisesti".

117 Edellä mainitun säännöksen sanamuodosta ilmenee, että normeja on sovellettava tukea hakevan yrityksen toiminta-alalla, että normien on oltava otettu käyttöön

äskettäin ja että laitoksen toiminta on mukautettava kyseisiin normeihin, jotta investointi olisi tukikelpoinen.

118 Tätä tulkintaa tukevat ne olosuhteet, joissa otettiin käyttöön edellytys uusiin normeihin mukauttamisesta tukijärjestelmähankkeen tutkimisen yhteydessä. Komission Italian pysyvälle edustustolle lähettämästä kahdesta kirjeestä ilmenee, että komissio oli tiedustellut 21.5.1992 päivätyssä ensimmäisessä kirjeessään, oliko suunnitellun toimenpiteen mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä toiminnan tekeminen uusien normatiivisten standardien mukaiseksi, ja että se ilmoitti 9.9.1992 päivätyssä toisessa kirjeessään yksiselitteisesti, että "tuen tavoitteena on oltava se, että helpotetaan yrityksiä tekemään toiminnastaan niiden uusien velvoitteiden mukaista, joita viranomaiset ovat asettaneet saastumisen poistamiseksi".

119 Tähän toimenpiteeseen ei ollut tehty mitään muutosta erityisesti uusiin normeihin mukautumista koskevan edellytyksen osalta, kun komissio antoi 18.9.1998 päivätyllä kirjeellään suostumuksensa vuonna 1992 hyväksytyn järjestelmän uudelleenrahoittamiseen. Tähän kirjeeseen sisältynyttä yhteenvetoa hyväksytystä järjestelmästä ei voida tulkita kyseisen järjestelmän muuttamiseksi. Italian tasavalta ja komissio ovat lisäksi ilmoittaneet edellä 36 kohdassa mainittuihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamissaan vastauksissa, että vuonna 1998 aloitetun menettelyn tavoitteena oli pelkkä voimassa olevan järjestelmän uudelleenrahoittaminen sen sisältöä tai ulottuvuutta muuttamatta.

120 Ferrieren 26.3.1997 Friuli-Venezia Giulian autonomiselle alueelle osoittamassa tukihakemuksessa ei kuitenkaan mainittu mitään normia, jota laitoksen avulla olisi tarkoitus noudattaa. Lisäksi 15.2.1999 päivätyssä alueen kirjeessä, joka on liitetty Italian viranomaisten 18.2.1999 päivättyyn ilmoitukseen, joka on mainittu edellä 53 ja 54 kohdassa, todetaan nimenomaisesti, ettei ole olemassa pakottavia normeja

tai muita oikeudellisia velvoitteita, joita yrityksen olisi noudatettava, ja siinä lisätään, että ympäristöllisten tulosten parantamiseksi suoritettu investointi menee yhteisön normeja pidemmälle. Kuten edellä 53 ja 54 kohdassa on todettu, Italian viranomaiset eivät ole väittäneet toisessa ilmoituksessaan, että Ferrierelle myönnetty tuki olisi hyväksytyn järjestelmän soveltamistoimi.

121 Ferriere oli tosin hallinnollisen menettelyn aikana viitannut 13.11.2000 päivätyssä kirjeessään, joka on mainittu edellä 25 kohdassa, voimassa olevassa lainsäädännössä säädettyihin "raja-arvoihin" ilmoittamatta niiden oikeudellista perustaa, ja se täsmensi, että ne olivat lisäksi samansuuntaisia kuin ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi 24 päivänä syyskuuta 1996 annettu neuvoston direktiivi 96/61/EY (EYVL L 257, s. 26), joka oli saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä 4.8.1999 annetulla asetuksella (decreto legislativo) nro 372 eli Ferrieren tekemän tukihakemuksen ja helmikuussa 1999 tehdyn ilmoituksen jälkeen. Näissä teksteissä, jotka eivät itsessään sisällä mitään luvuin ilmaistuja arvoja, ainoastaan annetaan suositukset, jotka koskevat teollisuuslaitoksille annettavia lupia, jotka eivät mitenkään liity nyt esillä olevaan tukiasiaan.

122 Ferriere on kanteessaan vedonnut myös työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät melualtistukseen työssä, 12 päivänä toukokuuta 1986 annettuun neuvoston direktiiviin 86/188/ETY (EYVL L 137, s. 28), joka on saatettu osaksi Italian oikeusjärjestystä 15.8.1991 annetulla asetuksella (decreto legislativo) nro 277, ja se on alaviitteessä viitannut yhteisön oikeuden tai kansallisen oikeuden eri teksteihin, joissa mainitaan raja-arvoja, joita sen investoinnissa noudatetaan. Kantaja mainitsee yhteisön oikeudesta vaarallisista jätteistä 12 päivänä joulukuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/689/ETY (EYVL L 377, s. 20) — sellaisena kuin se on muutettuna 27.6.1994 annetulla neuvoston direktiivillä 94/31/EY (EYVL L 168, s. 28) —, joka on saatettu osaksi Italian oikeusjärjestystä 5.2.1997 annetulla asetuksella (decreto legislativo) nro 22. Se mainitsee myös kansallisia säädöksiä, kuten ilmakehän savupäästöistä ja pölyistä 24.5.1988 annetun Italian tasavallan presidentin asetuksen nro 203, melupäästöistä teollisuuslaitosten ulkopuolelle 26.10.1995 annetun lain nro 447 ja yhden sen soveltamisasetuksista eli ministerineuvoston puheenjohtajan 14.11.1997 antaman soveltamisasetuksen nro 675900.

123 Riippumatta siitä, että tukihakemuksen tekemispäivänä eli 26.3.1997 suurin osa näistä säännöksistä ei ollut uusia, Ferriere ei ole yksilöinyt hallinnollisessa menettelyssä eikä nyt meneillään olevassa oikeudenkäynnissä niitä normeja, jotka näissä säännöksissä olisi asetettu ja joihin sen investoinneilla olisi ollut tarkoitus mukauttaa sen teollisuuslaitos. Koska näitä tietoja ei ole toimitettu eikä niitä näin ollen ole voitu ottaa huomioon riidanalaisen päätöksen tekemisessä, niihin ei voida vedota päätöksen laillisuuden tarkastelemiseksi (asia 234/84, Belgia v. komissio, tuomio 10.7.1986, Kok. 1986, s. 263, Kok. Ep. VIII, s. 717, 11 ja 16 kohta). Niiden yhteisön oikeuden säännösten osalta, joihin on vedottu, näyttäisi siltä, että direktiivin 86/188 tavoitteena on tietylle melutasolle työssään altistuneiden työntekijöiden tiedottaminen, suojeleminen ja lääketieteellinen seuranta, mutta se ei sisällä normeja, joita yritysten on noudatettava. Toisaalta asiakirja-aineistosta ei ilmene, että Ferriere tuottaisi direktiivissä 91/689 mainittuja vaarallisia jätteitä ja että kyseisen direktiivin säännökset siis koskisivat sitä.

124 Näin ollen on todettava, että Ferriere ei ole pystynyt osoittamaan hallinnollisessa menettelyssä eikä nyt meneillään olevassa oikeudenkäynnissäkään, mihin uusiin, sen harjoittamaan alaan sovellettaviin normeihin investoinnilla on tarkoitus täsmällisesti sanottuna sen toiminta mukauttaa. Väitteet, jotka koskevat yhteisön oikeutta tai kansallista lainsäädäntöä, jotka eivät ole uusia ja joilla ei ole yhteyttä riidanalaisen tuen myöntämiseen, on osittain jätettävä tutkimatta, sillä ne on esitetty ensimmäisen kerran tuomioistuimelle, ja osittain ne ovat perusteettomia, sillä ne eivät liity kyseessä olevaan investointiin. On siis pääteltävä, että Ferriere ei ole osoittanut sen investoinnin ja sen alaa koskevien uusien normien välistä suhdetta.

125 Näin ollen ei ole tarpeen arvioida, ovatko hyväksytyssä tukijärjestelmässä mainitut normit pakottavia vai suuntaa-antavia, eikä tutkia, olisiko luokiteltava uusiksi kaikki sellaiset normit, jotka on vahvistettu sen jälkeen, kun on otettu käyttöön 70-luvulla rakennettu korvattavana oleva laitos, kuten Ferriere väittää, koska kantaja ei ole yksilöinyt, minkä normien mukaiseksi se on halunnut mukauttaa laitoksensa. Samoin väitteellä siitä, että vuosien 1994 ja 2001 suuntaviivojen perusteella olisi mahdollista myöntää kannustavaa tukea pakottavien normien puuttuessa tai silloin,

kun investointi ylittää noudatettavat normit, ei ole tässä yhteydessä merkitystä, koska hyväksytyn tukijärjestelmän käyttöön ottamisesta annettu säännös edellyttää, että ollakseen tukikelpoinen investoinnilla on pyrittävä mukauttamaan laitos alalla sovellettaviin uusiin normeihin.

126 Tästä seuraa, että komissio on perustellusti katsonut, että riidanalaista tukea ei voida pitää hyväksytyn järjestelmän soveltamistoimena, vaan että se on uusi toimi.

127 Tästä seuraa lisäksi, että edellä 102 kohdassa mainittu Ferrieren väite siitä, että komissio olisi loukannut hyvän hallinnon periaatetta, kun se on aloittanut hyväksytyn järjestelmän soveltamistointa koskevan muodollisen menettelyn, ei myöskään voi menestyä.

128 Ensimmäinen aineellinen kanneperuste on siis hylättävä.

Toinen aineellinen kanneperuste, joka koskee sitä, että riidanalainen päätös olisi pitänyt tehdä vuoden 1994 suuntaviivojen eikä vuoden 2001 suuntaviivojen perusteella

— Asianosaisten lausumat

129 Ferriere väittää, että sen investointia olisi tutkittava vuoden 1994 suuntaviivojen puitteissa. Riidanalainen päätös perustuu sen mukaan virheelliseen oikeudelliseen

perustaan. Tukea olisi pitänyt arvioida vuoden 1994 suuntaviivoissa vahvistettujen arviointiperusteiden nojalla eikä vuoden 2001 suuntaviivojen nojalla. Komissio on myös jättänyt ottamatta huomioon tältä osin luottamuksensuojan periaatteen.

130 Kantaja väittää, että vuoden 2001 suuntaviivojen 82 kohta (mainittu edellä 12 kohdassa) on lainvastainen sellaisena kuin komissio on sitä tulkinnut. Ferrieren mukaan uusia suuntaviivoja voidaan soveltaa jo ilmoitettuun tukeen vain siltä osin kuin sitä koskevaa muodollista menettelyä ei ole vielä aloitettu.

131 Italian tasavalta väittää, että tukea olisi arvioitava vuoden 1994 suuntaviivojen nojalla, jotka olivat voimassa tukea myönnettäessä eli 8.10.1998, eikä riidanalaisen päätöksen tekohetkellä voimassa olleiden säännösten nojalla.

132 Komissio väittää, että tukihanke oli ottaen huomioon vuoden 2001 suuntaviivat soveltumaton yhteismarkkinoille eikä sitä olisi voitu myöskään hyväksyä vuoden 1994 suuntaviivojen perusteella.

133 Vastaaja väittää lisäksi, ettei vuoden 2001 suuntaviivojen 82 kohtaa koskevaa lainvastaisuusväitettä ole esitetty kanteessa ja että se näin ollen on jätettävä tutkimatta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan säännösten nojalla. Se katsoo joka tapauksessa, että 82 kohdassa ainoastaan määrätään uuden järjestelmän välittömästä soveltamisesta lain ajallista soveltamista koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti, mikä ei mitenkään merkitse sitä, että luottamuksensuojan periaate on jätetty ottamatta huomioon.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

134 Ympäristönsuojeluun tarkoitetun tukihankkeen soveltuvuutta yhteismarkkinoille arvioidaan EY 6 ja EY 87 artiklan määräysten mukaisesti ja niiden yhteisön suuntaviivojen puitteissa, jotka komissio on antanut tätä ennen tällaista tutkimista varten. Komission hyväksymät valtiontukien valvontaa koskevat suuntaviivat ja tiedonannot sitovat komissiota sillä edellytyksellä, ettei niillä poiketa perustamissopimuksen määräyksistä ja että jäsenvaltiot ovat ne hyväksyneet (asia C-351/98, Espanja v. komissio, tuomio 26.9.2002, Kok. 2002, s. I-8031, 53 kohta). Ne, joita asia koskee, voivat siis vedota niihin, ja tuomioistuinten on varmistettava, että komissio on riidanalaisen päätöksen tehdessään noudattanut niitä sääntöjä, jotka se on itse asettanut (asia T-35/99, Keller ja Keller Meccanica v. komissio, tuomio 30.1.2002, Kok. 2002, s. II-261, 74 ja 77 kohta).

135 Nyt esillä olevassa asiassa on aluksi määriteltävä, mitä valtiontuesta ympäristönsuojelulle annettuja yhteisön suuntaviivoja komissiolla oli velvollisuus soveltaa riidanalaisen päätöksen tekemisessä.

136 Toisin kuin komissio väittää, kantajan vastauksessa nimenomaisesti esitetty lainvastaisuusväite on tutkittava, koska se muodostaa perusteen, jolla laajennetaan vastauksen 12–18 kohdassa implisiittisesti kanteen 54 kohdassa esitettyä perustetta (ks. vastaavasti asia T-118/96, Thai Bicycle v. neuvosto, tuomio 17.7.1998, Kok. 1998, s. II-2991, 142 kohta).

137 Vuoden 2001 suuntaviivojen 81 ja 82 kohdasta ilmenee (ks. edellä 12 kohta), että ne ovat tulleet voimaan niiden julkaisupäivänä eli 3.2.2001 ja että komission täytyy

soveltaa niiden määräyksiä kaikkiin ilmoitettuihin tukihankkeisiin, jopa ennen niiden julkaisemista ilmoitettuihin. Toisin kuin kantaja on asiaa tulkinnut, uusien suuntaviivojen välitön soveltaminen on varauksetonta eikä niiden ulkopuolelle jää näin ollen nyt esillä olevan kaltainen tapaus, jossa muodollinen menettely on aloitettu.

138 Toisaalta 81 ja 82 kohdan toteamukset, jotka ovat saaneet vaikutteita EY 254 artiklan 2 kohdasta, joka koskee neuvoston ja komission asetusten ja direktiivien voimaantuloa, johtuvat periaatteesta, jonka mukaan toimielinten toimet ovat välittömästi sovellettavissa poikkeuksia lukuun ottamatta (asia 270/84, Licata v. TSK, tuomio 10.7.1986, Kok. 1986, s. 2305, 31 kohta ja asia C-122/96, Saldanha ja MTS, tuomio 2.10.1997, Kok. 1997, s. I-5325, 12–14 kohta).

139 Toisaalta luottamuksensuojan periaatteeseen ei voida nyt esillä olevassa asiassa tehokkaasti vedota, koska se koskee oikeusvarmuuden periaatteen tavoin sellaista asemaa, joka on hankittu ennen uusien säännösten voimaantuloa (asia C-34/92, Grusa Fleisch, tuomio 15.7.1993, Kok. 1993, s. I-4147, 22 kohta). Ferriere ei kuitenkaan ole tällaisessa asemassa, vaan sellaisessa tilapäisessä asemassa, jossa jäsenvaltio on ilmoittanut uuden tukihankkeen komissiolle pyytäen sitä tutkimaan sen yhteensoveltuvuuden yhteisön sääntöjen kanssa, jolloin tuen myöntäminen riippuu tämän tutkimuksen tuloksesta. Koska molemmat peräkkäiset suuntaviivat ovat lisäksi pääasiallisesti samanlaiset, kantajan luottamuksensuojaa ei ole voitu missään tapauksessa loukata, kuten aiemmin (ks. edellä 77 kohta) on todettu.

140 Riidanalainen päätös on näin ollen tehty soveltaen lainmukaisesti vuoden 2001 suuntaviivoja, jotka ovat tulleet voimaan 3.2.2001.

Kolmas aineellinen kanneperuste, joka koskee sitä, että Ferrieren investoinnilla oli ympäristöllinen tavoite, joka teki siitä ympäristönsuojelullisen tuen osalta tukikelpoisen

— Asianosaisten lausumat

141 Ferriere väittää, että sen investointi oli tukikelpoinen ympäristönsuojelullisen tuen osalta. Sen mukaan investointi on EY 174 artiklassa mainittujen yhteisön ympäristöpolitiikan tavoitteiden mukainen ja se täyttää yhteisön direktiivien ja suositusten mukaiset edellytykset. Investointi saa erityisesti aikaan parannuksia ilman saastumisen, vaarallisista jätteistä huolehtimisen, meluhaittojen ja työolosuhteiden näkökannalta; näistä kaksi viimeistä oli nimenomaisesti mainittu hyväksytyn järjestelmän käyttöön ottamista koskevassa säännöksessä.

142 Kantaja väittää myös, että on mahdollista erottaa kokonaiskustannuksista ympäristönsuojelua vastaavat kustannukset, koska alue oli arvioinut ne 11 miljardiksi ITL:ksi 20 miljardin investoinnista.

143 Kantaja väittää, että komissio on jättänyt ottamatta huomioon hankkeen ympäristölliset tavoitteet ja arvioinut mielivaltaisesti, että investoinnin tavoite oli pääasiassa taloudellinen, vaikka uuden menetelmän tavoitteena oli nimenomaan tehdä tuotantojärjestelmästä ekologinen. Kantaja täsmentää, että vaikka onkin loogista, että uusi laitos on taloudellisesti suorituskykyisempi kuin vanha, vanha valssilaitos oli vielä täysin tyydyttävä toiminnallisesti ja teknologisesti, ja se oli korvattu innovatiivisella laitteistolla edeltävän menetelmän ympäristölle aiheuttamien haittojen poistamiseksi.

144 Italian tasavalta väittää, että kyseessä olevan investoinnin pääasialliset syyt olivat ympäristönsuojeluun liittyviä.

145 Komissio väittää, että tuki ei ole nyt esillä olevassa asiassa perusteltu, koska investointi oli joka tapauksessa toteutettu muista kuin ympäristönsuojelullisista syistä, jolloin haittojen ja saasteiden väheneminen oli välttämätön ja erottamaton seuraus ensisijaisesta ja väistämättömästä taloudellisesta ja teknologisesta valinnasta. Sen mukaan ei myöskään ole mahdollista erottaa ympäristöön liittyviä lisäkustannuksia. Komissio lisää, että vaikka oletettaisiin, että ensimmäisen kerran kantajan vastauksessa esitetyt asiakirjat voidaan tutkia, niillä ei voi olla vaikutusta riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuteen, kun otetaan huomioon komission tietoon hallinnollisen menettelyn kuluessa toimitetut seikat.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

146 Komissio on todennut tuen yhteismarkkinoille soveltumattomaksi edellä 30 kohdassa mainituista syistä, joiden mukaan investointia, jolla oli tarkoitus korvata vanha laitteisto innovatiivisella laitoksella, ei toteutettu ympäristönsuojelullisista syistä, vaan taloudellisista ja teollisista, minkä vuoksi tukea ei voida myöntää ympäristönsuojelun perusteella. Se on lisäksi katsonut, että ympäristönsuojelulle aiheutuvat edut olivat erottamaton osa tätä menettelyä, minkä vuoksi kokonaiskustannuksista ei voida erotella ympäristönsuojelua vastaavaa osaa (päätöksen 29 ja 31–33 perustelukappale).

147 Ympäristönsuojelulle myönnettäviä valtiontukia koskevien yhteisön säännösten soveltaminen riippuu sen investoinnin tavoitteesta, jolle tukea haetaan. Näin vuoden 2001 suuntaviivoissa (36 ja 37 kohta, joita on siteerattu edellä 10 ja 11 kohdassa), jotka ovat tältä osin samanlaiset kuin vuoden 1994 suuntaviivat (3.2.1 kohta, jota on

siteerattu edellä 6 kohdassa), mainitaan investoinnit, jotka on tarkoitettu saasteiden tai haittojen vähentämiseen tai poistamiseen taikka tuotantomenetelmien mukauttamiseen, ja niissä täsmennetään, että ainoastaan ympäristötavoitteiden saavuttamisesta aiheutuvat lisäkustannukset ovat tukikelpoisia. Erityisesti taloudellisia näkökohtia vastaavan investoinnin tukikelpoisuus ympäristönsuojelua koskevan tukitoimenpiteen osalta edellyttää, että nämä näkökohdat yksinään eivät riitä perusteltaessa investointia valitun muotoisena.

148 Vuoden 2001 suuntaviivojen rakenteesta, joka on tältä osin samanlainen kuin vuoden 1994 suuntaviivojen rakenne, johtuu, että tukikelpoisia eivät ole investoinnit, joilla saatetaan laitokset pakollisten tai pakottamattomien kansallisten tai yhteisön normien mukaisiksi, jotka ylittävät tällaiset normit tai jotka on toteutettu normien puuttuessa, vaan ainoastaan investoinnit, joiden tarkoituksena on ympäristöllinen suorituskyky.

149 Komissio voi näin ollen todeta hankkeen yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, jos se ei täytä tätä edellytystä.

150 Siten ei ole merkitystä sillä seikalla, että kantaja väittää, että sen investoinnilla saadaan aikaan parannuksia ympäristönsuojelun kannalta, eikä sillä, että riidanalaisessa päätöksessä myönnetään investoinnin edut ympäristönsuojelulle taikka työntekijöiden terveydelle ja turvallisuudelle.

151 On toki mahdollista, että hankkeen tavoitteena on samanaikaisesti taloudellisen tuottavuuden parantaminen ja ympäristönsuojelu, mutta tämän viimeksi mainitun tavoitteen olemassaoloa ei voida päätellä pelkästään siitä, että uudella laitteistolla on vähäisempi kielteinen vaikutus ympäristöön kuin vanhalla, mikä voi olla pelkkä sivuvaikutus teknologian muuttamisesta taloudellisen tavoitteen vuoksi taikka

käytettyjen välineiden uudistamisesta. Jotta nyt esillä olevan kaltaisessa tapauksessa voitaisiin todeta tuetun investoinnin osittain ympäristönsuojelullinen tavoite, on välttämätöntä, että sama taloudellinen suorituskyky olisi voitu saavuttaa halvemmalla laitteistolla, joka on ympäristölle haitallisempi.

152 Asian ratkaisu ei siis riipu siitä, saavutetaanko investoinnilla ympäristön kannalta parannuksia tai ylittääkö se voimassa olevat ympäristönormit, vaan ensisijaisesti siitä, onko se toteutettu tällaisten parannusten aikaansaamiseksi.

153 Tältä osin kantaja väittää, että uuden menetelmän tavoitteena oli tehdä tuotantojärjestelmästä ekologinen, mikä sen mukaan käy yksityiskohtaisesti ilmi sen 26.3.1997 päivätyn tukihakemuksen liitteistä B ja C. Näistä asiakirjoista käy ilmi kokonaan automatisoidun, hitsattujen metalliverkkojen uuden tuotantomenetelmän teknologinen kehittyneisyys, jonka seurauksena laitoksen aiheuttamat melut vähenevät ja pölypäästöt lakkaavat. Niistä käy siis ilmi tällaisen laitoksen taloudellinen ja teollinen intressi, joka riittää investointipäätöksen perustelemiseksi.

154 Ferriere väittää myös, että sen aikaisempi laitos toimi vielä täysin tyydyttävästi, kun se päätti sen korvaamisesta varustautuakseen innovatiivisella tekniikalla, joka poistaa aikaisemman menetelmän ympäristölle aiheuttamat haitat. Tältä osin kantajan vastauksen yhteydessä ensimmäisen kerran esitetyillä asiakirjoilla, joita ei siis ole annettu komissiolle tiedoksi hallinnollisen menettelyn aikana, ei voi olla vaikutusta riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuteen (ks. em. asia Belgia v. komissio, tuomion 16 kohta). Lisäksi nämä asiakirjat osoittavat ainakin, että yritys oli tarkoitus varustaa vuosista 1993–1994 lähtien uudella innovatiivisella laitoksella. Lisäksi se, että uusi valssilaitos ei lisää tuotantokapasiteettia, minkä komissio näyttää myöntävän riidanalaisen päätöksen 29 perustelukappaleessa, ei osoita investoinnin ympäristöllistä tavoitetta.

155 Loppujen lopuksi vaikuttaa siltä, että Ferrierellä oli yli 25 vuotta vanha laitteisto, jonka se on halunnut korvata uudella laitoksella, jossa käytetään teknologisesti innovatiivista menetelmää, jossa yhdistyvät kaikkiin moderneihin laitteistoihin kuuluvat suorituskyvyt ympäristönsuojelua varten. On siis todettava, että investointia edeltää yrityksen päätös modernisoida tuotantolaitteistonsa, mikä olisi joka tapauksessa tehty.

156 Näin ollen komissio ei ole tehnyt arviointivirhettä kun se on katsonut, ettei ole osoitettu, että investoinnin tavoite olisi ollut täysin ympäristönsuojelullinen. Komissio on voinut perustellusti katsoa, että investoinnista ympäristönsuojelulle aiheutuvat edut kuuluvat erottamattomasti tähän uudenlaiseen laitokseen. Sen arviointi ei siis tältä osin ole mielivaltaista. Investoinnista työolosuhteille aiheutuvia etuja koskeva analyysi ei merkitse perustelujen ristiriitaisuutta, kuten kantaja on väittänyt, kun muistetaan, että vuoden 2001 suuntaviivojen 6 kohdan mukaan turvallisuutta tai hygieniaa parantavat toimet eivät kuulu kyseisten suuntaviivojen soveltamisalaan.

157 Toiseksi sen lisäksi, että riidanalaisessa päätöksessä todetaan investoinnin puuttuva ympäristöllinen tavoite, siinä todetaan, että ympäristönsuojeluun tarkoitettuja investointikustannuksia ei voida erottaa kokonaiskustannuksista. Tämä riidanalaisen päätöksen perustelu ei kuitenkaan ole ylenmääräinen, koska investoinnin ympäristöllinen tavoite voitaisiin päätellä hankkeen lisäkustannuksista verrattuna toiseen kuviteltuun hankkeeseen, josta tuloksena olisi samanlainen taloudellinen suorituskyky vähemmän suotuisin ympäristövaikutuksin (ks. edellä 151 kohta).

158 Tältä osin Ferriere väittää, että sen investoinnin ympäristöllinen osuus vastaa kyseisen investoinnin sitä kokonaiskustannusten osaa, jonka Friuli-Venezia Giulian autonominen alue on katsonut tukikelpoiseksi eli 11 miljardia ITL (5,68 miljoonaa euroa).

159 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti edellä 35 kohdassa mainitulla kirjallisella kysymyksellään Ferriereä täsmentämään ne tekijät, joiden perusteella ympäristönsuojelusta aiheutuvat investoinnin lisäkustannukset voidaan arvioida 11 miljardiksi ITL:ksi 20 miljardin ITL:n kokonaiskustannuksista, ja Ferriere on vain viitannut alueen suorittamaan arviointiin. Kantaja on istunnossa myöntänyt, että on vaikea tehdä eroja, kun kyseessä on menetelmä, joka itsessään parantaa ympäristönsuojelua, ja se on todennut, että alue ei ollut ottanut yleisluontoisia kustannuksia huomioon.

160 Ferrieren 26.5. ja 26.6.1998 päivätyt alueelle osoittamat kirjeet, jotka on liitetty asiakirja-aineistoon ja joissa esitetään yksityiskohtainen talousarvio investoinnin eri osista, eivät anna vastausta esitettyyn kysymykseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle ei ole annettu mitään täydentävää selitystä, jonka avulla voitaisiin ymmärtää, miten on päästy siihen lopputulokseen, että edellä mainittu 11 miljardin ITL:n määrä vastaa investoinnin ympäristökustannuksia. Vaikka voidaankin ymmärtää, että on vaikeaa erotella nämä kustannukset nyt esillä olevan kaltaisessa tapauksessa, jossa ympäristölle aiheutuvat edut liittyvät kiinteästi käyttöön otettavaan menetelmään, vuoden 2001 suuntaviivoissa asetetut periaatteet, jotka ovat samankaltaiset kuin vuoden 1994 suuntaviivoissa asetetut, sulkevat pois sen mahdollisuuden, että investoinnin kokonaiskustannukset voisivat olla tukikelpoiset, ja niissä velvoitetaan yksilöimään ympäristön suojelutavoitteen saavuttamisesta aiheutuvat lisäkustannukset.

161 Kantaja tai Italian tasavalta eivät ole esittäneet tältä osin selvityksiä. Ne eivät myöskään ole selvittäneet Friuli-Venezia Giulian autonomisen alueen noudattamaa menetelmää, jonka avulla se on määritellyt investoinnin tukikelpoisen osuuden.

162 Näin ollen komissio on voinut perustellusti katsoa riidanalaisessa päätöksessä, että ei ollut mahdollista erotella investoinnista erityisesti ympäristönsuojeluun tarkoitettuja kustannuksia.

163 Näin ollen komissio on perustellusti katsonut, että Ferrieren investointi ei ollut kelpoinen ympäristönsuojelulliseen tukeen.

164 Edellä todetuista seikoista seuraa, että komissio on voinut laillisesti todeta tuen olevan yhteismarkkinoille soveltumaton. Ferriere ja Italian tasavalta eivät voi näin ollen perustellusti vaatia riidanalaisen päätöksen kumoamista. Tämän päätöksen kumoamista koskevat vaatimukset on siis hylättävä.

Väitetyn vahingon korvaamista koskeva vaatimus

Asianosaisten lausumat

165 Ferriere väittää, että sille on aiheutunut vahinkoa lainvastaisesta riidanalaisesta päätöksestä, jolla on loukattu yrittämisen vapautta ja omistusoikeutta, muodollisen menettelyn aloittamisesta ja sen lopettamiseen kuluneesta ajasta. Koska se ei ollut voinut käyttää tukea, jonka alue oli valmis sille myöntämään, sen oli täytynyt ottaa lainaa investoinnin rahoittamiseksi, ja siltä oli evätty mahdollisuus käyttää muihin tarkoituksiin summaa, jonka se oli saanut käyttöönsä.

166 Kantaja vaatii korvausta siitä ajasta, jonka aikana se ei ole voinut käyttää tukea. Korvauksen tulisi vastata summaa, joka mahdollistaisi lakisääteisten korkojen ja rahan arvon alenemisen korvaamisen, ja se pitäisi laskea 26.4.1999 lähtien, mikä vastaa kahden kuukauden määräajan päättymistä ilmoituksen vastaanottamisesta 25.2.1999 laskien, jolloin komission olisi pitänyt todeta tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille.

167 Komissio väittää, että yhteisön vastuun edellytykset eivät täyty. Se toteaa, että perusoikeuksista ainoastaan ne, joilla suojataan oikeusvarmuutta ja luottamuksensuojaa, ovat teoreettisesti sellaisia, että ne voivat kuulua niiden sääntöjen luokkaan, joiden rikkominen voisi saada aikaan toimielinten vastuun. Nyt esillä olevassa asiassa

rikkominen ei myöskään missään tapauksessa ole vakava ja ilmeinen. Kantaja ei myöskään osoita, millä tavoin on loukattu yrittämisen vapautta ja omistusoikeutta.

168 Komissio väittää lisäksi, että väitetyt vahingot eivät ole varmoja eivätkä määritettävissä, koska yrityksillä ei ole oikeutta saada valtiontukea, etenkään tiettynä päivänä. Vastaaja lisää, että vaikka oletettaisiinkin, että tuki kuuluu hyväksyttyyn järjestelmään, sen maksamisen viivästymistä ei voida lukea komission vaan Italian viranomaisten syyksi, koska ne ovat päättäneet ilmoittaa tuen ja sitten lykätä sen maksamista. Viivästyskorkojen maksamisvaatimus on perusteeton vahingonkorvauksen osalta. Sitä, että vahinkoa on todella syntynyt, ei ole osoitettu rahan arvon alenemisen osalta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

169 Ferrieren EY 235 ja EY 288 artiklan nojalla esittämä vahingonkorvausvaatimus nostaa esiin sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun sellaisesta vahingosta, joka on aiheutunut sille riidanalaisen päätöksen lainvastaisuudesta.

170 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymisen edellytyksenä on se, että kantaja näyttää toteen, että kyseisen toimielimen moitittu toiminta on lainvastaista, että vahinko on todella syntynyt ja että toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (asia 26/81, Oleifici Mediterranei v. ETY, tuomio 29.9.1982, Kok. 1982, s. 3057, 16 kohta ja asia T-40/01, Scan Office Design v. komissio, tuomio 28.11.2002, Kok. 2002, s. II-5043, 18 kohta). Jos yksi näistä edellytyksistä jää täyttymättä, vaatimus on kokonaisuudessaan hylättävä, eikä ole tarpeen tutkia vastuun muita edellytyksiä (asia C-146/91, KYDEP v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.9.1994, Kok. 1994, s. I-4199, 19 ja 81 kohta ja asia T-170/00, Förde-Reederei v. neuvosto ja komissio, tuomio 20.2.2002, Kok. 2002, s. II-515, 37 kohta).

171 Koska EY 288 artiklan toisen kohdan mukaisen sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun edellytys, joka koskee riidanalaisen toimen lainvastaisuutta, ei ole täyttynyt, vahingonkorvausvaatimus on hylättävä kokonaisuudessaan ilman, että olisi tarpeen tutkia, täyttyvätkö muut edellytykset sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymiseksi; nämä muut edellytykset koskevat vahingon tosiasiallista syntymistä ja syy-yhteyttä komission toiminnan ja väitetyn vahingon välillä.

172 Edellä esitetyn perusteella kanne on kokonaisuudessaan hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

173 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Lisäksi työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaan väliintulijoina esiintyvät jäsenvaltiot vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

174 Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

175 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaisesti Italian tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Kantaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.

3) Italian tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Legal Tiili Meij

Vilaras Forwood

Julistettiin Luxemburgissa 18 päivänä marraskuuta 2004.

H. Jung H. Legal

kirjaaja laajennetun neljännen jaoston puheenjohtaja